

2022 (2023-2024) – Nr. 1
ingediend op 14 februari 2024 (2023-2024)

Verslag van de hoorzitting

namens de Bijzondere commissie voor de evaluatie
van de aanpak van seksueel misbruik in de Kerk
en in andere gezagsrelaties in het algemeen
en van de rol van instellingen en voorzieningen
op het terrein van jeugd, welzijn en onderwijs in het bijzonder
uitgebracht door Ann De Martelaer,
Jean-Jacques De Gucht en Freya Saeys

over de erkenning en noden van slachtoffers

Samenstelling van de Bijzondere commissie voor de evaluatie van de aanpak van seksueel misbruik in de Kerk en in andere gezagsrelaties in het algemeen en van de rol van instellingen en voorzieningen op het terrein van jeugd, welzijn en onderwijs in het bijzonder:

Voorzitter: Hannelore Goeman.

Vaste leden:

Kathleen Krekels, Freya Perdaens, Sarah Smeyers, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Filip Brusselmans, Jan Laeremans, Suzy Wouters;
Katrien Partyka, Katrien Schryvers;
Jean-Jacques De Gucht, Freya Saeys;
Ann De Martelaer, Celia Groothedde;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Maaïke De Vreese, Tine van der Vloet, Manuela Van Werde;
Immanuel De Reuse, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans;
Maaïke De Rudder, Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz, Maurits Vande Reyde;
Johan Danen, Jeremie Vaneckhout;
Katia Segers.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese;
Siham El Kaouakibi.

INHOUD

1. Vooraf	4
2. Inleidende toelichting	5
3. Bespreking	11

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op 18 oktober 2023 ging het Vlaams Parlement over tot de oprichting van een bijzondere commissie voor de evaluatie van de aanpak van seksueel misbruik in de Kerk en in andere gezagsrelaties in het algemeen en van de rol van instellingen en voorzieningen op het terrein van jeugd, welzijn en onderwijs in het bijzonder.

De opdracht van de bijzondere commissie liep tot eind maart 2024. In deze periode werd een reeks hoorzittingen gehouden.

Hierna volgt het verslag van de hoorzitting van de bijzondere commissie van 17 november 2023 met de Erkennings- en Bemiddelingscommissie voor slachtoffers van historisch misbruik, met:

- Marc Hermans, voorzitter;
- Cathia Coekaerts, ondervoorzitter;
- Kris Stas, voormalig ondervoorzitter;
- Will Verniest, lid.

Dit verslag is een geredigeerd woordelijk verslag dat aan de sprekers ter goedkeuring werd voorgelegd. Opmerkingen, rechtzettingen of aanvullingen zijn als voetnoot vermeld.

De presentaties zijn terug te vinden op de [dossierpagina](https://www.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Vooraf

De voorzitter: Collega's, geachte dames en heren, welkom op de eerste publieke zitting van de Bijzondere commissie voor de evaluatie van de aanpak van misbruik in de Kerk en in andere gezagsrelaties in het algemeen en van de rol van instellingen en voorzieningen op het terrein van jeugd, onderwijs en welzijn in het bijzonder.

De VRT-reeks 'Godvergeten' bracht recent de gruwel van het seksueel misbruik in de Kerk hartverscheurend scherp in beeld. De docureeks brengt verhalen en getuigenissen in beeld van slachtoffers die als kind op vreselijke wijze misbruikt zijn en daar nog altijd de gevolgen van dragen. Ook hun familieleden komen aan het woord. Zij getuigen onder meer over het schuldgevoel, over het verdriet, het ongeloof. Anderen moeten hun broer, hun zus, hun zoon, hun dochter of een andere naaste missen omdat de pijn gewoon ondraaglijk was.

Dat de slachtoffers bovendien al die jaren veel te vaak in de kou zijn blijven staan, veroorzaakt terecht heel veel verontwaardiging en vraagt concrete actie. Het onverdroten werk van Rik Devillé en de leden van de Werkgroep Mensenrechten in de Kerk herinnert er ons ook aan dat de feiten bekend waren in de Kerk en dat ook in onderwijsinstellingen en internaten veel te veel mensen besloten om de ogen te sluiten voor deze wantoestanden.

Die maatschappelijke verontwaardiging en de pijn bij velen kan en moet ook op politiek niveau leiden tot actie, tot een kritische doorlichting, altijd vanuit de doelstelling dat dit gewoon nooit meer mag gebeuren, dat niemand mag meemaken wat de slachtoffers, die onder meer aan bod kwamen in Godvergeten, hebben meegemaakt.

Het Uitgebreid Bureau van het Vlaams Parlement heeft daarom op 16 oktober 2023 aan de plenaire vergadering voorgesteld om een bijzondere commissie op te richten. De plenaire vergadering stemde daarmee in. Deze commissie vertrekt van het werk dat hiervoor al in het parlement gebeurde, onder andere in de zittingsperiode 2009-2014. Zo zal de commissie onder andere ook het expertenpanel consulteren dat tien jaar geleden, op vraag van toenmalig Vlaams minister Jo Vandeurzen, een

rapport schreef met betrekking tot het historisch geweld en misbruik in jeugd- en onderwijsinstellingen in Vlaanderen.

Toch, collega's, wil deze commissie eerst en vooral stilstaan bij de slachtoffers en hen een stem geven. Daarom luistert de commissie tijdens deze eerste hoorzitting naar de Erkennings- en Bemiddelingscommissie voor slachtoffers van historisch misbruik en deze namiddag naar Rik Devillé en Marc Dewit van de werkgroep Mensenrechten in de Kerk. Aan de hand van die getuigenissen wil de commissie zich informeren, vooral over de noden van slachtoffers, zodat die ook echt centraal kunnen staan in de werkzaamheden van de commissie. De commissie moet zijn werkzaamheden ten laatste eind maart 2024 afronden. Het is de bedoeling dat wij tegen dan een voorstel van resolutie met beleidsaanbevelingen opstellen.

Ik voeg nog een klein woordje toe over de eerste gasten in deze commissie. De Erkennings- en Bemiddelingscommissie voor slachtoffers van historisch misbruik¹ geeft slachtoffers van geweld en misbruik erkenning voor wat hun werd aangedaan. Het gaat om gevallen van misbruik die minstens tien jaar geleden plaatsvonden. De commissie is er voor slachtoffers van geweld en misbruik in de privésfeer of binnen instituten of organisaties. Er gelden dus enkele voorwaarden: het misbruik vond minstens tien jaar geleden plaats en de feiten gebeurden in Vlaanderen of in een Vlaamse tak van een organisatie.

Namens de Erkennings- en Bemiddelingscommissie zijn vandaag aanwezig: de heer Marc Hermans, voorzitter; mevrouw Cathia Coekaerts, ondervoorzitter; mevrouw Kris Stas, voormalig ondervoorzitter; en de heer Will Verniest, lid.

Namens de commissie wil ik jullie alvast danken om hier vandaag aanwezig te zijn en om uitgebreide documentatie te bezorgen. Wij luisteren graag naar jullie inleiding.

Aan de commissieleden geef ik graag mee dat er dus, zoals gezegd, een presentatie op het intranet is gezet. De leden van de commissie hebben meegegeven dat ze die niet noodzakelijk gaan volgen, vandaar dat ze ook niet geprojecteerd wordt.

Dat was mijn inleiding, collega's. Voor we nu echt aan de werkzaamheden beginnen, moet ik nog een laatste ding doen en dat is vragen wie zich kandidaat wil stellen als verslaggever.

Jeremie Vaneeckhout: Ik zou collega Ann De Martelaer willen voordragen namens onze fractie.

De voorzitter: Staat genoteerd. Ik zag ook de vinger van de heer Jean-Jacques De Gucht. U bent ook kandidaat-verslaggever? Staat genoteerd. Dan kunnen we eraan beginnen.

2. Inleidende toelichting

Marc Hermans: Goedemorgen, dames en heren. De Erkennings- en Bemiddelingscommissie was niet verrast over de uitnodiging voor deze hoorzitting. Wij zijn erg tevreden dat wij met de mensen die aan de basis van onze werkzaamheden liggen, in overleg kunnen gaan. We zaten vanmorgen even samen ter voorbereiding en wij moesten vaststellen dat jullie praten met de laatste der Mohikanen. Wij zijn de laatste vier leden die van bij de aanvang van de Erkennings- en Bemiddelingscommissie in 2015-2016 mee aan de werking getimmerd hebben. Ik denk dat dit een goede plaats is om mijn collega's daarvoor te bedanken.

¹ Hierna de Erkennings- en Bemiddelingscommissie te noemen.

In de loop van de voorbije jaren hebben wij hard gewerkt, maar niet altijd op een manier die we graag zagen. Vandaag gaan we onze werking toelichten. De Power-Pointpresentatie die u hebt gekregen, zou veel te uitgebreid zijn voor de tijd die ons is toegemeten en zou tijd afnemen van de debatten, wat wij willen voorkomen. Een eerste stuk zal u aangeboden worden door mevrouw Coekaerts, over het ont-haal. De heer Verniest zal spreken over erkenning, mevrouw Coekaerts over be-middeling. Tot slot zal mevrouw Stas het hebben over de follow-up en enkele bottlenecks. Zelf zal ik dan deze inleidende woorden afsluiten.

Cathia Coekaerts: Hoe komen slachtoffers bij ons terecht? Daar willen we toch wel even bij stilstaan. Zij kunnen contact met ons opnemen, ofwel telefonisch, ofwel via mail, ofwel via de website waar men een meldformulier kan invullen. Enkele jaren geleden hebben we een campagne gehad waarbij ook 1712 werd betrokken. Het kan dus ook via 1712, de centra algemeen welzijnswerk (CAW's) of andere doorverwijzers. Evenzeer kan het via familieleden of mensen in de directe omge-ving. Men kan dus eigenlijk ook iemand anders met ons contact laten opnemen, mits akkoord natuurlijk, en dan nemen wij contact op met de persoon in kwestie.

Het is zo dat, zodra iemand zich aanmeldt als slachtoffer of overlever – wij gebrui-ken de twee woorden wat door elkaar, omdat sommige mensen zichzelf slachtoffer noemen, terwijl anderen liever het woord 'overlever' gebruiken –, de coördinator zich buigt over de ontvankelijkheid van de aanmelding. Naast commissieleden heeft de commissie immers ook een coördinator. Om ontvankelijk te zijn, moet de aanmelding aan een aantal voorwaarden voldoen. Naar de soort feiten verwees mevrouw Goeman eerder al. Evenzeer wordt er gekeken naar wat eigenlijk de vraag is van de persoon in kwestie. Is het een vraag naar erkenning, is het een vraag naar bemiddeling of is er een andere vraag? De commissie is natuurlijk voor-zien om in eerste instantie erkenning en bemiddeling te bieden. Soms is het ook zo dat mensen eigenlijk een vraag hebben naar hulpverlening. Dat bieden wij niet. Bij twijfel wordt het besproken met alle commissieleden, omdat wij minstens om de maand ook een intervisie hebben, waar ook aanmeldingen besproken worden.

Dan wordt er uiteindelijk bekeken wie van de commissie beschikbaar is om het dossier op te nemen. Ik spreek niet graag over dossiers, want we spreken hier natuurlijk over gekwetste mensen. Er wordt gekeken wie een afspraak zou kunnen maken voor een eerste gesprek met de aanmelder in kwestie. Bij het gesprek zijn altijd twee commissieleden en de coördinator aanwezig. Wij proberen te kijken naar de man-vrouwverhouding, zodat er tijdens het gesprek zowel een man als een vrouw aanwezig is, en ook een bemiddelaar en een niet-bemiddelaar. Dat is een heel bewuste keuze, omdat er na een gesprek of na meerdere gesprekken mogelijk ook een bemiddeling volgt, en dan is de bemiddelaar al geïntroduceerd.

Het is zo dat de coördinator dan een afspraak maakt met de aanmelder en de commissieleden. De coördinator vraagt ook of dat kan op een neutrale locatie dan wel of de persoon in kwestie verkiest dat wij bij hem of haar thuis langsgaan. Het is dus echt aan het slachtoffer om zelf te bepalen waar hij of zij de afspraak wenst te laten doorgaan en wanneer. We proberen heel sterk tegemoet te komen aan de noden en behoeften van het slachtoffer.

Dan vindt het eerste gesprek plaats, wat heel vaak het erkenningsgesprek is. Daar-voor geef ik heel graag het woord aan mijn collega, Will Verniest.

Will Verniest: Wat houdt erkenning in en hoe geef je erkenning? Dat was de kern van de opdracht die het Vlaamse Parlement aan de Erkennings- en Bemiddelings-commissie heeft gegeven. De opdracht luidt: het slachtoffer moet op verhaal kun-nen komen via een individueel gesprek.

In 2014 kende de toenmalig bevoegde minister aan de Erkennings- en Bemiddelingscommissie een experimentele fase van een jaar toe om te zoeken naar de juiste aanpak. Vanuit de aanwezige competenties bij de commissieleden zijn ook meteen de juiste accenten gelegd. Het werd duidelijk dat erkenning bieden afhankelijk is van een aantal zaken en dat er voor ieder slachtoffer een aanpak op maat nodig is. Toch zijn er een aantal vaste factoren. Ten eerste is er sensitief, actief en oprecht luisteren. Het slachtoffer op verhaal laten komen want het gaat om gekwetste mensen die angst hebben, niet geloofd zijn, beschaamd zijn enzovoort. Ten tweede moet het slachtoffer de vrijheid hebben om zelf te kiezen wat het wil vertellen. Het slachtoffer heeft de regie in handen. Ten derde moet men in verbinding gaan en vertrouwen opbouwen, maar ook vertrouwen geven door tijd en ruimte te bieden. Nooit opdringerig, maar uitgaan van de unieke persoon die het slachtoffer is. Ten vierde moet men de ervaringen van het slachtoffer voor waar aannemen. De waarheid is wat het slachtoffer heeft ervaren. Ten vijfde moet men het slachtoffer ondersteunen in het zoeken naar het inzicht en het besef dat hij of zij niet schuldig is. Ten zesde moet men respect voor de waardigheid van de persoon aanmoedigen en ondersteunen in het herstel van de zo belangrijke eigenwaarde. Ten zevende is er geheimhouding. Wat wordt gezegd, moet in veilige handen zijn en blijven. Ten achtste moet er zorg zijn voor de weerslag die de gesprekken en het melden teweegbrengen. Er gaat vaak een doos open die jaren onder spanning heeft gestaan, gesloten werd gehouden en plots, door een of andere trigger, met volle kracht openbarst. Ten negende moet men helpen om bij het slachtoffer de rollen om te keren. Niet meer in de macht zijn van de pleger, maar zelf opnieuw controle kunnen hebben en kracht hebben in zichzelf. Ten slotte, een bemiddeling opstarten als men dit wenst. Dit lukt niet altijd.

Dit kan ertoe bijdragen dat bepaalde doelen worden bereikt. Het slachtoffer krijgt zijn of haar leven opnieuw op de sporen. Het slachtoffer heeft het gevoel niet alleen te staan en geloofd te worden en antwoorden te krijgen. Men ervaart een gevoel van bevrijding en kan een stap zetten op weg naar herstel. Er zijn voor het slachtoffer ook perspectieven geopend. Er wordt een basis gelegd voor een eventuele bemiddeling of contact met de vermoedelijke pleger of de instantie waar de feiten zijn gepleegd.

Slachtoffers uiten vaak hun waardering dat niet één maar twee vrijwilligers bij het gesprek aanwezig zijn, evenals de coördinator die de eerste contacten heeft gelegd. Het slachtoffer ervaart ernstig te worden genomen. Het engagement van professionele vrijwilligers versterkt het gevoel van erkenning dat men wil bieden. Bij het slachtoffer maar ook in de samenleving, wordt het vrijwillig engagement als belangrijk en geloofwaardig ervaren. Het verambtelijken zou het bieden van erkenning als minder authentiek kunnen laten overkomen.

De commissieleden beseffen dat één of meerdere gesprekken of het toeleiden naar erkenning of bemiddeling, nooit een volledig herstel kan bieden. De gemiste kansen die slachtoffers hebben ervaren, komen niet terug. Het leed en de traumatische ervaring zijn ook niet zomaar weg. Niemand, ook de commissieleden niet, kan begrijpen wat de impact is van de feiten en welke ravage ze kunnen hebben aangericht. Toch ervaren de commissieleden voldoening bij de aanmelders en soms een zekere bevrijding. Zij kunnen opnieuw leven nadat hun jong leven sterk is verstoord geweest. Voor sommigen is het belangrijk dat de verbondenheid met hun omgeving en met de samenleving, ook een vorm van herstel heeft gekregen.

De Erkennings- en Bemiddelingscommissie drukt namens de Vlaamse gemeenschap haar spijt uit – die vorm van erkenning wordt nooit op papier gezet – voor wat is gebeurd en erkent de pijn en het leed zonder het te minimaliseren. Dit wordt versterkt als ook de pleger of de instantie de moed kan opbrengen dat te zeggen.

Cathia Coekaerts: Sommige mensen kiezen ervoor om ook een bemiddelingstraject op te starten. Er is altijd minstens een gesprek. Als daaruit blijkt dat het slachtoffer in bemiddeling wil stappen, gaat men na, op het tempo van het slachtoffer, wat de verwachting is, met wie men in bemiddeling wil gaan, welke de noden en behoeften zijn.

Bemiddeling is een methodiek om partijen de kans te geven uit te spreken wat de feiten hebben betekend voor de vermoedelijke pleger en het slachtoffer. We spreken altijd over vermoedelijke pleger omdat we geen onderzoeksmandaat hebben en de vermoedelijke pleger ook niet altijd veroordeeld is. We willen hen ook de kans geven om uit te leggen wat hen die feiten heeft doen plegen. Het is een samenbrengen van ieders verhaal, van ieders vragen. De bemiddelaar probeert de communicatie tussen beiden te vergemakkelijken. We bemiddelen tussen overlever/slachtoffer en de vermoedelijke pleger of de instantie waar de pleger heeft gewerkt. De commissie trad in het begin vooral op in gezagsrelaties en dus was de pleger altijd in functie op het moment dat het misbruik plaatsvond. We gaan dus na met wie men wenst samen te zitten, waarom en wat de verwachtingen zijn.

Dan wordt gekeken of we contact kunnen opnemen met de vermoedelijke pleger. Dat betekent dat er een naam en een adres nodig is. Dat is vaak een moeilijke zoektocht. Slachtoffers beschikken immers niet altijd over de naam van de (vermeende) pleger. Soms weet men enkel de voornaam van de broeder. De zoektocht verloopt dus niet altijd evident. De leden van de commissie doen een beroep op de coördinator voor ondersteuning in de zoektocht naar de identiteit van de pleger en de gegevens om hem of haar te contacteren.

Met de overlever wordt bekeken op welke manier we met de vermeende pleger contact opnemen. Er wordt vaak per brief contact opgenomen via een enveloppe zonder briefhoofd omdat men niet weet wie mogelijk de brief ontvangt. In de brief wordt heel algemene informatie genoteerd, behalve als het slachtoffer het anders wenst, waarin we zeggen dat de pleger in een dossier van ons wordt vernoemd en vragen om de Erkennings- en Bemiddelingscommissie te contacteren. Als er na een aantal weken geen reactie komt, sturen we een herinnering. Daarna stopt het mandaat. We kunnen niemand dwingen om in de bemiddeling te stappen en om contact met ons op te nemen. Het is niet zo dat men nooit reageert, men reageert regelmatig al is het om te zeggen dat men geen contact wil. Heel vaak vraagt men waarom men wordt genoemd in een dossier. Aan de telefoon gaan we niet in op die vraag, maar we nodigen de persoon uit voor een persoonlijk gesprek. Op dat moment wordt de informatie gegeven die de commissie van de overlever mag delen.

We zijn heel strikt in de hantering van ons beroepsgeheim. We vragen altijd aan het slachtoffer wat we wel mogen zeggen en nooit wat we niet mogen zeggen om echt geen fouten te maken. Als we duidelijk weten wat de verwachtingen van het slachtoffer zijn, kunnen we met de pleger in gesprek gaan als die ingaat op de uitnodiging. We doen hetzelfde: u wordt genoemd als, over dit soort feiten. Bent u bereid om daarover in gesprek te gaan, al dan niet persoonlijk of via pendelbemiddeling? Bij pendelbemiddeling worden de mensen niet samen gezet maar brengen wij de boodschappen over. Er is dan geen direct persoonlijk contact tussen beide partijen. Ook hier gaan we strikt om met ons beroepsgeheim. Ook aan de vermoedelijke pleger wordt gevraagd wat we mogen vertellen aan de andere. Ook hier geldt strikt het beroepsgeheim. Het is mogelijk dat beide partijen vragen naar de beleving van de andere of dat men vragen stelt. We zeggen dan dat we er nu geen antwoord op kunnen geven, maar dat we die vraag wel willen stellen aan de andere partij en dan komen we met dat antwoord terug.

Iedere partij heeft altijd de kans om het proces stop te zetten. Ook in het midden van een bemiddelingsproces kan een overlever of een vermoedelijke pleger of een

instantie stoppen. Dat is uiteraard niet evident, maar we doen ook een zeer goede follow-up. Ook na het beëindigen van het bemiddelingsproces wordt nog contact opgenomen met beide partijen om te informeren hoe het gaat en om te vragen welke volgende stappen men eventueel wil zetten. Het kan zijn dat men opnieuw wenst samen te zitten. Meestal is dat niet zo, maar het kan wel. We geven zeker nog de kans om elkaar te contacteren, maar mensen kiezen vaak om het via ons te blijven doen.

We volgen steeds het tempo van alle partijen en we gaan strikt om met het beroepsgeheim. We zijn zeer respectvol voor de noden en de behoeften van alle partijen, ook die van de vermoedelijke pleger. Dus zowel voor slachtoffers/overlevers, hun familieleden als de vermoedelijke plegers en de instanties waar ze zijn tewerkgesteld of geweest zijn.

Kris Stas: Hoe ronden wij af? Zoals Will zonet zei: voor sommigen gaat er een doos van Pandora open. U moet weten dat sommige slachtoffers zich nog nooit hebben uitgesproken over wat hen overkomen is. Enkele weken geleden hebben wij met een vrouw gesproken die zestig jaar gezwezen heeft.

Wij gaan dus polsen op het einde van een gesprek hoe iemand naar huis gaat. Wat doet dit met iemand? Heeft die persoon een netwerk waar hij of zij een beroep op kan doen? Isolement kan een gevaarlijke trigger zijn. Er zijn mensen die zeggen dat de documentaire Godvergeten een klap in hun gezicht was, dat zij zich herkennen in wat daar verteld werd. Wij beseffen zeer goed dat suïcidale gedachten nooit ver weg zijn. Wij gaan dat ook bespreken, ook met de pleger en ook met het instituut. Wat doet dit met hen en hoe gaat men terug naar huis?

Hoe gaan wij dan verder? We vragen de betrokkenen of men tijd nodig heeft om dit te laten bezinken. Soms vragen mensen om hen een maand te geven om dit te laten zakken. Anderen willen binnen de zoveel weken de bemiddeling opstarten.

Als we een bemiddelingsverzoek krijgen, gaan we heel goed peilen wat men van dat bemiddelingsgesprek verwacht. We zeggen hen dat ze zich moeten voorstellen dat het niet wordt wat zij hopen. Men wil al jaren de pleger eens in de ogen zien. Dan zijn wij het die moeten zeggen: wat als de pleger niet in gesprek wil gaan? Wat doet dat met iemand? Daar staan we uitgebreid bij stil.

Dan wordt er gekeken of er een vervolgspraak wordt gemaakt. Zoals Cathia daarjuist al zei, duurt dat soms wel even door het over en weer gaan. Mensen komen vaak ook met dingen naar boven in stukjes, zowel aan de kant van het slachtoffer als van de pleger. Mensen maken soms teksten. Sommigen maken een kunstwerk, anderen een gedicht. Andere mensen zoeken een manier om naar buiten te brengen wat soms niet onder woorden kan worden gebracht. Dat kunt u zien in ons jaarrapport.

Als we stilaan naar afronding gaan, dan gaan we ook weer kijken waar men terecht kan als men het moeilijk heeft. Sommige mensen zijn diep gekwetst en hebben erge psychische problemen. Is de huisarts een figuur waar men terecht kan? Is er een eerstelijnspsycholoog waarmee men zou kunnen praten? Of is psychiatrische hulp nodig en soms zelfs opname?

Als we het proces afronden, dan stellen we heel duidelijk aan de mensen dat zij ons steeds kunnen contacteren. Als iemand bijvoorbeeld zegt slachtoffer te zijn geweest van een familielid en tien jaar later van een buurman, maar het over die buurman nog niet wil hebben, dan gaan wij niet aan die deur sleuren. Dan gaan wij zeggen dat men later opnieuw contact met ons kan opnemen wanneer men wil dat wij daarnaar luisteren. Zo kunnen mensen het in delen brengen.

Wij zijn vrijwilligers en zitten ten persoonlijke titel in de commissie. Wij vertegenwoordigen niets of niemand. Dat betekent ook dat wij persoonlijk aansprakelijk zijn. Wij hebben gelukkig vanuit de Vlaamse Gemeenschap een beroepsverzekering gekregen om ons te beschermen tegen risico's omdat wij niet altijd kunnen inschatten hoe mensen in de buitenwereld gaan reageren na het naar buiten brengen van wat jarenlang ondergeduwd is geweest.

Marc Hermans: Wij hebben u een beeld willen geven van de werkzaamheden van deze Erkennings- en Bemiddelingscommissie zoals die in de loop van bijna tien jaar is opgebouwd en verlopen. Het is een commissie die in de eerste plaats bestaat uit burgers, zoals de overlevers zelf. Wij zijn vrijwilligers met een gewisse competentie inzake trauma, mishandeling en de professionele omgang hiermee, zeer divers qua samenstelling in leeftijd, in professionele achtergrond, opleiding en beroepservaring, jong en, zoals u kunt zien, niet meer zo jong.

Wij zijn niet alleen vrijwilligers maar vrijwilligers die gemandateerd zijn door jullie en door de Vlaamse Regering. Dat geeft een bijzonder cachet aan deze Erkennings- en Bemiddelingscommissie. Het is een initiatief dat werd genomen door het Vlaams Parlement en vorm kreeg in een decreet. Wanneer wij met twee, elk discreet – wij blijven discreet over onze competentie – met een slachtoffer in gesprek gaan, dan horen wij uiteraard andere zaken in het gebrachte verhaal. Wij luisteren vanuit onze eigen achtergrond en context. Slachtoffers waarderen ook de discretie vanwege politici². Dat mag echt onderstreept worden. Die zijn op de achtergrond aanwezig in de figuur van onze coördinator. Mensen appreciëren dat.

Wij als bezoekers luisteren met een zekere nederigheid want we worden ons telkens opnieuw bewust van het menselijk falen waarmee wij worden geconfronteerd, zoals overigens een herdenkingsplaat in dit gebouw ons terecht in herinnering houdt. Onze geheimhoudingsplicht legt ons op om met alle ons toevertrouwde informatie zeer zorgvuldig om te gaan, die slechts te delen na uitdrukkelijke instemming van alle betrokkenen, overlevers en vermeende plegers.

Wij hanteren daarbij een meervoudige betrokkenheid, met andere woorden: respect voor de gelijkwaardigheid en de privacy van de betrokkenen. Ons spreken en handelen, allebei, gebeurt in alle transparantie over het traject dat een aanmelder kan volgen bij de commissie, dat de commissie kan aanbieden voor wat betreft erkenning en eventueel bemiddeling. Maar we geven ook onze grenzen aan. Wij zijn geen hulpverleners. Wij zijn geen therapeuten. Maar wij zijn daar, we komen als luisterbereide en ondersteunende medeburgers.

We volgen de regie van de betrokkene, volgens haar of zijn tempo. Dat vraagt belangrijke aandacht voor nog bestaande kwetsbaarheden van slachtoffers, zeker daar waar we merken dat ze zich daar zelf nog niet helemaal bewust van zijn. Tenslotte doen wij niet aan waarheidsvinding, en dat delen wij ook zeer duidelijk mee aan de mensen. We hebben geen enkele onderzoeksopdracht noch -bevoegdheid.

De vraag is ons gesteld of de overlevers de weg naar onze commissie hebben gevonden. De explosie aan meldingen na de bekendmakingscampagne liegt er niet om. Noch kabinet of administratie, noch wijzelf hadden dit zien aankomen. In

² Toevoeging van de spreker: De commissieleden hebben het als zeer zinvol gevonden dat de commissie volstrekt onafhankelijk mag werken, buiten elke politieke beïnvloeding of inkleuring. Dat heeft gemaakt dat ze op een autonome wijze heeft kunnen zoeken waar het belang van slachtoffers lag, wat hun wensen en voorkeuren waren. Dat heeft ook meegebracht dat zij hun ervaringen met administratieve diensten van instellingen, zeker ook met justitiële instanties in alle vrijheid konden delen met de commissie en dat de commissieleden vanuit de ervaringen van slachtoffers/overlevers beleidsadviezen konden formuleren. Dat laatste was voor aanmelders steeds een punt van aandacht, namelijk dat hun verhaal niet verloren ging.

die zin is deze bekendmakingscampagne technisch gezien zeker succesvol te noemen maar inhoudelijk had ze wat verfijnder kunnen zijn. Maar het blijft een gedeelde verantwoordelijkheid van de commissie, administratie en kabinet.

De commissie diende op dat ogenblik te fungeren als een triagestation vanop de eerste lijn. Dat heeft gemaakt dat 82,5 procent van de toenmalige aanmelders de boodschap kreeg dat hun verhaal onontvankelijk was voor de commissie. Vragen naar juridische ondersteuning, vragen naar rechtstreekse psychotherapie, namen van therapeuten, dat zijn vragen waarvoor wij niet bevoegd zijn. Dit heeft veel tijd en energie gevraagd van de toenmalige coördinator en dat heeft in belangrijke mate bijgedragen tot een toename van onze wachtlijst.

Hadden wij het graag anders gezien en gedaan? Zeker en vast. De commissie heeft vaak gewerkt met een rem op, onzeker over haar toekomst. Maar doorheen alle onzekerheden zijn wij ons blijven inzetten voor slachtoffers want we wilden en konden hen niet in de steek laten.

Inmiddels zijn we aan de vierde coördinator toe, de derde sinds 2018. Het is niet evident om als betrokkene te merken dat die vertrouwde verbindingsfiguur in de loop van zijn of haar traject plots wegvalt. Het veroorzaakte bij velen aarzeling, vaak enig wantrouwen en soms ook regelrechte irritatie en ontstemde reacties.

Vanzelfsprekend hoopt de commissie haar werkzaamheden te kunnen voortzetten. De reacties van slachtoffers zijn voor ons een immense bron van inspiratie en zingeving. Het 'ont-moeten', het niet moeten maar nu naar eigen inzicht en aan een zelfgekozen tempo mogen, dat plaatst hen op de stuurplaats in hun eigenste traject. Dat zou zo moeten blijven. Bedankt voor uw aandacht.

3. Bespreking

De voorzitter: Dank u wel voor deze bijzonder interessante eerste toelichting bij jullie werking. Ik geef graag het woord aan de N-VA-fractie.

Freya Perdaens: Dank u, leden van de Erkennings- en Bemiddelingscommissie. Er kan niet sterk genoeg benadrukt worden hoe belangrijk jullie werk is voor al de overlevende slachtoffers die de weg naar jullie vinden.

Het feit dat jullie ontstaan zijn uit de aanmelding van dossiers zoveel jaren terug is natuurlijk een pijnlijke kwestie, want het toont dat er op dat moment een leemte was. Het is een goede zaak dat daar een antwoord op gegeven is. Nu is het natuurlijk aan ons als parlement om te evalueren of het antwoord dat geboden is op de aanbevelingen destijds voldoende is. Ik ga proberen om mijn vragen een beetje op te delen, zodat het logisch is voor jullie: globaal, gegevensregistratie en het proces per overlever.

Eerst volgen dus de globale vragen. De afgelopen tien jaar zijn jullie aan het werk geweest. Enkele onder jullie zijn er ook al die tijd bij geweest. Dat is een voordeel voor het beantwoorden van deze vragen, want ik stel mij de vraag hoe jullie zelf die periode en de evolutie evalueren. Hebben jullie de indruk dat jullie bij de oprichting voldeden aan de aanbeveling waarop jullie ontstaan gebaseerd is? Is daar in de loop der jaren verandering in gekomen? Is de noodzaak veranderd?

Een volgende vraag is of jullie – in de setting waarbinnen jullie werken – ten volle kunnen voldoen aan de basisopdrachten: erkennen, bemiddelen, beleidsadvies en doorverwijzing.

Jullie haalden aan dat er zeker in de laatste periode na die campagne heel wat onontvankelijke dossiers waren, maar ik zie ieder jaar verschillende onontvankelijke

dossiers. Ik vroeg mij af op welke manier die dan worden doorverwezen. Jullie halen aan dat er na de campagne meer dan driehonderd dossiers waren die eigenlijk niet door jullie behandeld dienden te worden. Wat voor antwoord krijgen die mensen? Is dat een warme doorverwijzing?

Het is mij ook niet helemaal duidelijk hoeveel gesprekken er gemiddeld plaatsvinden. Er werd daarstraks aangehaald dat een erkenningsgesprek het enige gesprek kan zijn dat een overlever vraagt of nodig heeft. Het kan ook dat er een bemiddelingstraject opgestart wordt. Ik probeer een beetje in te schatten hoe we dat juist moeten lezen. Hoeveel contactopnames zijn er? Hoeveel tijd kruipt daarin?

Dat brengt mij tot jullie werking. Jullie zijn allemaal vrijwilligers. Jullie doen dit ongetwijfeld van ganser harte. Een thema als dit kun je niet behartigen, als je dat niet vanuit een zekere overtuiging en roeping doet. Ik vraag me wel af wat jullie achtergrond is. U gaf aan dat er verschillen zitten in leeftijd, in professionele achtergrond en geslacht. Zijn er ook bepaalde opleidingen die jullie hebben genoten? Jullie haalden in de presentatie die jullie ons eerder doorstuurden aan dat het eventjes tijd vergt om een nieuwe vrijwilliger wegwijs te maken binnen jullie organisatie, de finesse ervan mee te geven. Zijn hier opleidingen aan verbonden, over hoe je omgaat met dat soort contacten, over de dingen die je wel of niet moet zeggen, over de triggers die je moet trachten te vermijden, over hoe je een gesprek gaande houdt?

Het was een zeer duidelijke aanbeveling van het expertenpanel destijds dat er ingezet moest worden op wetenschappelijk onderzoek en gegevensregistratie. Het is ook een gegeven dat internationaal van groot belang is. Als we ervoor willen zorgen dat we zicht krijgen op de problematiek, moeten we ervoor zorgen dat we vertrekken vanuit dezelfde terminologie, dezelfde definities, dezelfde registratie. Ik vraag mij af hoe de gegevensregistratie bij jullie verloopt, startend op het moment dat een persoon zich aanmeldt. Wat wordt er juist geregistreerd? Ik begrijp dat jullie met dossiernummers werken, dus het kan perfect anoniem. Hoe verloopt het dan wanneer je opnieuw contact moet opnemen met een aanmelder, wanneer je daar instanties gaat aankoppelen die voor bemiddeling gevraagd worden?

Binnen die gegevensregistratie vraag ik mij af wat de lading is van de verschillende termen die jullie gebruiken met betrekking tot de stand van zaken. 'Afwachten', 'lopende', 'on hold', wat betekent dat juist? Een dossier dat on hold staat sinds 2020 bijvoorbeeld, betekent dit dat er gewacht wordt tot de persoon zich opnieuw aanmeldt? Hoelang kan iets on hold blijven staan?

Jullie gaan ook de bemiddeling aan met instanties. Ik kan mij voorstellen dat dat voor instanties niet evident is, want in een professionele context kan er op tien jaar tijd ontzettend veel veranderen. Hoe reageert men bij de voorzieningen die jullie contacteren?

Worden instanties aangespoord om bijvoorbeeld generatiegenoten van de persoon die zich aanmeldt, te gaan contacteren om in kaart te brengen of het probleem breder was? Als we gaan kijken naar alle wetenschappelijke rapporten, dan zien we dat het zelden gaat over één incident in één instantie. Veel vaker is het een gegeven van een algemene cultuur, om het heel oneerbiedig te stellen. Is dat een rol die jullie opnemen: nagaan hoe men dit in de toekomst kan vermijden en doorverwijzen naar instanties als Grenswijs?

Worden voorzieningen aangespoord om met daders in contact te treden, om met hen het gesprek aan te gaan? Ik kan mij voorstellen dat, mochten jullie bij mij komen aankloppen als instantie en ik te horen krijg dat een van mijn medewerkers zich schuldig gemaakt zou kunnen hebben – voorwaardelijke wijs – aan dergelijke feiten, ik woedend zou zijn. Ik kan mij voorstellen dat dat bij heel wat mensen

woede losmaakt en op ongeloof kan stuiten, en dat je daar zelf ook iets mee wilt doen als persoon binnen die instantie. Hoe wordt dat aangepakt? Is daar ook ruimte voor binnen jullie werking?

Welke procedures bestaan er wanneer een vermoedelijke dader initieel een bemiddeling weigert? U gaf al aan dat men op voorhand het gesprek met de aanmelder aangaat en uitlegt waaraan men zich kan verwachten. Wat als de dader niet wil spreken? Wat als de dader de aanmelder effectief in de ogen kijkt en zegt dat het niet gebeurd is of erger nog? Hoe wordt daar dan mee omgegaan?

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Perdaens. Dan ga ik graag naar de Groenfractie.

Jeremie Vaneekhout: Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat collega Perdaens al een groot aantal pertinente vragen heeft gesteld. Als ik die ook heb, zal ik die kort aanstippen.

Ik wil namens onze fractie starten met het danken van de sprekers voor de heldere uiteenzetting en het vooraf bezorgen van zeer waardevolle informatie om ons hierop voor te bereiden. Ik wil jullie vooral ook danken voor jullie engagement en toewijding de afgelopen tien jaar. Het is eens te meer duidelijk geworden dat er in Vlaanderen een maatschappelijk trauma is opgelopen, niet alleen op individueel niveau, maar ook op samenlevingsniveau, en dat we nog niet op het moment zijn waarop we kunnen zeggen dat we daarmee helemaal in het reine zijn. In dat opzicht hebben jullie de voorbije jaren al een zeer belangrijke rol gespeeld.

Een kleine tien jaar geleden was collega Schryvers hier al aanwezig, maar er zijn ook heel veel nieuwe gezichten in deze commissie. De politiek verandert snel en onze opdracht is natuurlijk een andere dan de opdracht van de commissie tien jaar geleden. We gaan niet het hele werk opnieuw doen. We gaan nu, tien jaar later, vooral kijken of we als beleid en als samenleving gedaan hebben wat we moesten doen. En of er nog zaken zijn waarmee we nu aan de slag moeten gaan.

Mijn eerste vraag gaat over jullie eigen opdracht. Zien jullie extra aanmeldingen vandaag, naar aanleiding van de reeks Godvergeten en de gevoeligheid die maatschappelijk toch echt is toegenomen? In het nieuws twee weken geleden ging het over misbruik bij mensen met een handicap, waarover toch ook zeer problematische en choquerende cijfers naar boven zijn gekomen. Ik kan mij voorstellen dat al die zaken aanleiding geven tot extra aanmeldingen.

Er is aangegeven dat er na de overdracht naar Justitie een soort campagne te zien was die meer dan vierhonderd aanmeldingen teweegbracht. Er is aangegeven dat 82,5 procent daarvan niet ontvankelijk was. Wat is er exact gebeurd met de andere aanmeldingen die er op dat moment waren?

Er is ook verwezen naar het feit dat jullie nog meer zouden willen doen, maar dat er soms wachtlijsten zijn. Wat is vandaag de situatie van die wachtlijsten? En wat is de situatie de voorbije tien jaar geweest? Hoelang hebben mensen moeten wachten? Dat is uiteraard geen verwijt.

Met mijn tweede punt sluit ik me aan bij collega Perdaens: hoe kijken jullie zelf terug op de voorbije tien jaar? Hebben jullie voldoende het gevoel dat jullie het verschil hebben kunnen maken en jullie opdracht hebben kunnen waarmaken?

Wij willen in deze commissie grondig werken en zoeken dus ook naar een goede plek voor overlevers in de werkzaamheden van deze commissie. Maar we willen dat ook niet doen door, bij wijze van spreken, duizenden getuigenissen hier aan bod te laten komen en die dan allemaal als individuele elementen te laten staan.

Tegelijk voel je bij overlevers ook een grote nood om gehoord te worden, om een plek te krijgen. Hebben jullie vanuit jullie expertise en ervaringen tips voor deze commissie over de manier waarop wij ernstig en verantwoord met die overlevers kunnen omgaan in de komende weken?

Wij hebben ook de presentatie bekeken die ter voorbereiding doorgestuurd was. Als ik het op beleidsmatig vlak mag samenvatten, komt het voor mij wel over als een stukje chaos, de voorbije tien jaar, waarbij jullie aan heel veel plekken toegevoegd zijn. Op een bepaald moment waren jullie een eigen vzw³, dan weer werden jullie ingekanteld in het departement Welzijn. Vervolgens werden jullie overgeheveld naar het Agentschap Justitie en Handhaving. Hoe kijken jullie naar die evolutie? Is mijn aanvoelen of analyse juist dat jullie zich toch wel een beetje een speelbal voelen van het beleid? Wat is jullie eigen pleidooi of mening? Vinden jullie dat jullie onder Justitie of onder Welzijn horen, of dat jullie een aparte vzw en structuur zouden moeten vormen met veel meer onafhankelijke financiering en werkingsmiddelen? Hoe kijken jullie naar de zeer snelle omslag in coördinatoren? Dat is niet ideaal voor een organisatie. Wat is daar de consequentie van als beleidsmatig advies naar ons toe en hoe zouden we een aantal dingen eventueel anders moeten organiseren?

Jullie geven aan – en dat klopt decretaal ook – dat hulpverlening niet jullie opdracht is, maar dat jullie wel -mee op zoek gaan naar de juiste hulpverlening. Hoe loopt dat proces exact? Wie heeft daar expertise? Wie geeft daar advies? Wie bepaalt welke de adressen zijn waar jullie naar doorverwijzen?

Worden jullie zelf proactief betrokken bij instanties om advies te geven over hoe ze moeten omgaan met historisch misbruik? Dan kijk ik uiteraard naar administraties van de overheid, naar politici zelf of de politiek, maar ook naar andere instanties. Komt de Kerk bijvoorbeeld rond individuele situaties naar jullie om te vragen hoe ze nog beter moeten omgaan met historisch misbruik? Komen voorzieningen naar jullie met de vraag hoe ze daar een plek aan kunnen geven? Want doorheen de jaren bouwden jullie natuurlijk zeer veel expertise op en hebben jullie zeer veel inzicht in wat overlevers nodig hebben, kunnen verwerven. Ik zie helaas dat er al van nee geschud wordt, maar het lijkt mij wel een zoektocht waard om na te gaan hoe we daar, met alle expertise die jullie opbouwen, veel actiever mee aan de slag kunnen.

Een laatste element is iets waar ook collega Perdaens op inging, namelijk het vrijwilligerswerk. Zien jullie dat als de ultieme kracht van jullie commissie of zien jullie daar ook een aantal risico's aan verbonden? Zouden jullie een pleidooi houden voor een meer professionele bestaafing om een aantal dingen op te volgen? Zit er veel verloop op vrijwilligers? Ik begrijp uit jullie uiteenzetting dat hier alvast stabiliteit aan tafel zit, maar zien jullie rondom jullie veel verloop? Mensen op een andere manier waarderen door die expertise bijna professioneel in te schakelen, zou ook een antwoord kunnen zijn. Hoe kijken jullie daarnaar?

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Vaneeckhout. Dan ga ik graag naar cd&v. Mevrouw Schryvers.

Katrien Schryvers: Dank u wel, voorzitter. Vooreerst mijn dank aan de leden van de commissie voor hun getuigenis.

Collega Vaneeckhout wees er terecht op dat ik al een aantal jaar in het parlement zit. Ik herinner me nog het rapport van het expertenpanel tien jaar geleden, de zitting met onder meer professor Adriaenssens en de resolutie die nadien

³ Aanvulling van Marc Hermans: de commissie heeft nooit een rechtspersoonlijkheid gehad maar werd wel ondergebracht bij de vzw Moderator in Leuven.

opgemaakt is en unaniem goedgekeurd werd. Daarin stond onder meer de oprichting van een tijdelijke commissie, beperkt tot institutioneel misbruik in welzijnsvoorzieningen en jeugdinstellingen. Op tien jaar tijd is er natuurlijk veel gebeurd, maar initieel ging het om een tijdelijke commissie om de slachtoffers van de meldingen die naar aanleiding van dat expertenpanel naar boven kwamen, erkenning te geven en hun bemiddeling aan te bieden indien zij daar nood aan hadden.

Het is maar 'en cours de route' dat duidelijk bleek dat misbruik van zoveel jaren geleden natuurlijk niet kan worden afgerond na een bepaalde periode. Achteraf kun je je afvragen waarom we dat toen al niet zagen, ik stel mezelf die vraag ook. Op bepaalde momenten zijn er situaties, zoals de documentaire, die bij een aantal mensen zaken oproepen en dus opnieuw een nood creëren. Ook is gebleken dat misbruik zich kan voordoen in heel veel verschillende settings. Het is ook niet zo dat als je slachtoffer bent geworden in een jeugdinstelling of in een school, of als je slachtoffer bent geworden in een culturele instelling of in de sport, het ene erger is dan het andere. We moeten erkenning geven aan de pijn en het trauma dat het slachtoffer ervaart.

Het permanente karakter van de commissie en de uitbreiding nadien zijn voor mij de logica zelve geweest. Die zijn er gekomen na de – zoals wij die noemden – MeToo-commissie. Er resten dan natuurlijk nog een aantal vragen. Welke uitbreidingen zijn er eventueel nog nodig? Het is belangrijk dat we in deze commissie de scope breed houden, vanuit de positie van de slachtoffers.

Ik ga een aantal vragen stellen over de slachtoffers en dan over de werking van de commissie zelf. We hebben hier duidelijk gehoord hoe jullie het slachtoffer centraal stellen. Slachtoffers moeten erkend worden en dat lijkt heel makkelijk, maar wat erkenning betekent voor het ene slachtoffer is niet hetzelfde voor een ander slachtoffer. Sommige slachtoffers kun je misschien nooit het gevoel geven dat ze voldoende erkend worden. Het gaat om zo'n diep trauma en ze voelen zich zo miskend, dat, wat je nadien ook nog probeert te geven van erkenning, dat altijd minder oprecht overkomt, zelfs al doe je dat vanuit de maatschappij heel oprecht. Dat komt door wat er in het verleden is gebeurd en het supplementaire trauma dat ze moeten meemaken vanwege het jarenlange gebrek aan erkenning.

We hebben toen op basis van de voorstellen van het expertenpanel hier ook publiekelijke excuses uitgesproken. Dat was zeer beklijvend, omdat er ook getuigenissen bij waren. De tekst van die excuses en de verwijzing naar de resolutie hangt hierbeneden in dit gebouw. Alleen is het zo, zoals bij veel dingen, dat men daar na een tijdje natuurlijk voorbijloopt zonder daarbij stil te staan. De vraag is welk effect zo'n publiekelijke excuses hebben – die toen met volle overtuiging zijn uitgesproken – als er nadien nog zoveel zaken en getuigenissen van slachtoffers van niet-erkenning naar boven komen?

Wat is de meerwaarde van jullie commissie voor slachtoffers ten opzichte van de andere instanties die er zijn, die ook bemiddeling kunnen aanbieden en ook ineens hulpverlening kunnen aanbieden?

De afgelopen tien jaar hebben jullie veel gesprekken gevoerd met slachtoffers, vermeende plegers en de instanties waar de vermeende plegers werkten of waarvan ze afhankelijk waren. Welke krachtlijnen komen daar volgens jullie telkens bovendrijven? Welke elementen zijn belangrijk voor slachtoffers in die erkenning?

Hebben jullie zicht op de reden waarom slachtoffers – u hebt daarnet gesproken over zestig jaar – dat verhaal zo lang voor zich houden, ook nadat er in 2010 in de Bijzondere Kamercommissie en in 2013 met het expertenpanel zoveel naar boven is gekomen? Wat kan een slachtoffer helpen om die stap toch te zetten? Welke rol kan de commissie daarin spelen?

We hebben het natuurlijk vaak over de slachtoffers en de daders, maar ik vind de omstaanders ook belangrijk. We vergeten zo vaak dat er ook omstaanders zijn die het wisten of geweten moeten hebben, maar die gezwegen hebben. Wat is jullie standpunt daarover en wat zijn de aanbevelingen die wij kunnen meenemen als commissie om omstaanders aan te spreken?

Dan heb ik een aantal vragen over de commissie zelf en de werking ervan. Initieel ging het om een tijdelijke commissie die was ondergebracht bij Welzijn. Daar stelde zich toen niemand vragen over. Maar zodra werd beslist dat de commissie een permanent karakter zou krijgen en dat haar scope verbreed zou worden, rezen er wel vragen. Er is dan een decreet gekomen, waarna de Raad van State opmerkingen had op het uitvoeringsbesluit. Daarna is de discussie begonnen over waar de commissie best ondergebracht zou worden. Twee jaar geleden is dan geopteerd om de commissie bij Justitie onder te brengen. Vinden jullie dit de juiste plek voor de commissie?

Ik wil het ook graag hebben over de onafhankelijkheid van de commissie. Ik denk dat dit voor een slachtoffer uitermate belangrijk is. Zou de commissie niet beter rechtstreeks fungeren onder het Vlaams Parlement, zoals enkele andere instellingen onder het parlement fungeren? Waar voelt het slachtoffer zich het veiligst om een melding te doen? Dat is altijd het uitgangspunt waarvan wij, alle commissieleden, moeten vertrekken.

De vrijwilligers worden nu bijgestaan door medewerkers van Justitie. Vinden jullie dat dit te rijmen valt met de onafhankelijkheid van de commissie? Hoe zien jullie dit in de toekomst?

Recent is er een Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag opgericht. Hoe verhoudt de commissie zich ten opzichte van dat nieuwe meldpunt? Hoe kunnen we, vooral naar mensen die een melding willen doen, daarover duidelijkheid creëren?

Op vandaag buigt de commissie zich over feiten die meer dan tien jaar geleden hebben plaatsgevonden. Dat is voor een stuk een arbitraire afbakening en dat beseffen wij zeer goed. In het decreet hebben we die termijn dan verkort. Ondertussen zijn er natuurlijk ook wetten aangenomen die impact hebben op de verjaringstermijn. De termijn van 10 jaar is onder meer vastgelegd om interactie te vermijden met mogelijke strafprocedures. Want waar vindt een slachtoffer dan nog zijn weg? Wat is jullie standpunt daar vandaag over? Ik refereer dan natuurlijk ook naar dat grote aantal meldingen dat onontvankelijk was na de campagne.

Dan wil ik het hebben over de campagne. Op het moment dat de commissie ingebed is bij Justitie is kort nadien die campagne uitgerold. Dat is ongetwijfeld met heel goede bedoelingen geweest. Jullie wilden proberen die slachtoffers erkenning te geven en aan slachtoffers waar dat trauma al heel lang aanwezig is, te zeggen dat jullie er voor hen zijn. Maar dat heeft geleid tot zo'n groot aantal meldingen, dat de campagne op een bepaald moment is stopgezet. Ik vraag me af welk signaal dat geeft aan mogelijke slachtoffers. Er moet heel goed nagedacht worden over wat de mogelijke effecten zijn, wie ermee geholpen kan worden en of er genoeg capaciteit en backoffice is om slachtoffers die zich melden, te kunnen helpen. Mijn vraag aan jullie is nu: zijn de meldingen die toen zijn gebeurd, ondertussen afgehandeld?

Met welke partners werken jullie zoal samen? Wat vinden jullie daarin belangrijk? Welke positie neemt het slachtoffer daarbij in? Dit moet allemaal gebeuren vanuit de drijfveer dat we het voor een slachtoffer zelf zo duidelijk mogelijk willen maken.

Botsen jullie soms op inhoudelijke, operationele en/of juridische grenzen om te komen tot jullie opdracht, namelijk erkenning en, indien nodig, bemiddeling? Wat

zijn voor jullie de belangrijkste aanbevelingen voor deze commissie? Wat zou er moeten veranderen in jullie werking, zowel wat betreft de manier van werken en samenstelling, als de plek waar jullie zijn ingebed, de scope van feiten die jullie onder ogen kunnen nemen en de manier waarop jullie slachtoffers kunnen bijstaan, zodat jullie slachtoffers echt erkenning kunnen geven – wat mee de doelstelling is van deze commissie – en om te kunnen werken aan een meer preventief beleid?

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Schryvers. Dan ga ik over naar Vlaams Belang. Mijnheer Laeremans.

Jan Laeremans: Ik dank alle commissieleden voor hun uiteenzetting en vooral voor de tien jaar inzet.

Ik ga een paar concrete vragen stellen. Bij hoeveel aanmelders komt er effectief bemiddeling? Is dat de overgrote meerderheid of is dat een minderheid van de gevallen?

In 2019 waren er 24 aanmeldingen, in 2020 10 en in 2021 11. In 2022 stijgt dit naar zeventig. Hoe verklaart men die stijging? De uitzendingen van Godvergeten waren toch in 2023?

Wat zijn de resultaten van de bemiddeling? Is de commissie tevreden? Zijn de daders en slachtoffers tevreden?

Jullie zijn vrijwilligers. Hoeveel tijd neemt zo één dossier in beslag? Zijn er onderling grote verschillen?

Kan men na verloop van tijd van gedachten veranderen en alsnog een bemiddeling aanvragen? Gebeurt dat vaak?

Collega's hebben er al eerder naar verwezen: jullie relatie met de Vlaamse overheid. Het is natuurlijk makkelijk om in het parlement resoluties te stemmen en te denken dat de Erkennings- en Bemiddelingscommissie het wel zal oplossen. Die commissie moet natuurlijk ook goed geëquipeerd zijn – zowel financieel als op het vlak van personeel – om haar opdracht waar te maken. Houdt de Vlaamse overheid voldoende de vinger aan de pols?

Na Godvergeten is het aantal meldingen sterk toegenomen, maar dit is misschien een strovuur door de media-aandacht. Verwacht men dat de taak van de commissie volgend jaar zal uitdoven? Hoe zien jullie dat verder evolueren?

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Laeremans. Dan ga ik over naar Open VLD. Mevrouw Saeys.

Freya Saeys: Hartelijk dank aan de sprekers.

Laat me beginnen met de leden van de commissie: die zijn gekozen om hun expertise. Wat houdt dit precies in? U hebt zelf gezegd dat er veel diversiteit is: jong, oud, met verschillende achtergronden. Ik zou hierover graag meer informatie krijgen.

U sprak over de coördinator en dat is toch wel een belangrijke rol. Die gaat na of de aanvragen ontvankelijk zijn of niet. Wat is het profiel? Hoe wordt die eigenlijk gekozen?

Toen ik de presentatie las, had ik de indruk dat er een grote malaise is binnen de commissie. Hoe hebben jullie dat zelf ervaren? Wat was de impact op jullie werk? U zei zelf dat er de laatste tijd vaak van coördinator is veranderd, wat niet goed is

voor het vertrouwen. Ik hoorde zelfs het woord 'irritatie'. Dat zijn toch wel serieuze zaken en serieuze alarmbellen.

Ik las ook in het jaarverslag 2021-2023 dat er bedenkingen waren bij de aanwerving van een ambtenaar-bemiddelaar. Hij kon volgens jullie geen onafhankelijk commissielid zijn. De commissie pleit voor de aanwerving van meer vrijwilligers. Waarom kan een ambtenaar-bemiddelaar niet onafhankelijk zijn? Zijn er onder hen die bijvoorbeeld een specifieke relatie zouden hebben met kerkelijke instanties?

Als ik de verschillende jaarverslagen lees, dan is de conclusie dat niet zoveel mensen de weg vinden naar de commissie. Ik ga de cijfers niet allemaal opnoemen, maar het gaat maar over drieëntwintig aanmeldingen, dertig aanmeldingen, elf aanmeldingen. Naar aanleiding van de campagne 'Ooit gebeurd, nooit gehoord' waren er 450 aanmeldingen in één maand. U zei zelf dat de meeste zaken van mensen die met jullie contact opnemen, onontvankelijk worden verklaard. Ze hebben juridische vragen, vragen rond therapie enzovoort. Dat baart me eigenlijk zorgen. Ik zou eerder denken dat ze contact opnemen met rechtstreekse hulpverleners of huisartsen. Is dat omdat ze hen niet vertrouwen?

Je zou denken dat men na de coronacrisis een sterke stijging zou zien van het aantal meldingen en er een inhaaloperatie zou zijn, maar dat is niet het geval. Hoeveel dossiers liggen er nu bij de commissie? In hoeveel dossiers is er al minstens één stap gezet?

Als we de slachtoffers bekijken, zien we in het rapport 2014-2015 dat dubbel zoveel vrouwen zich aanmelden als mannen. In het laatste rapport 2021-2023 zijn de slachtoffers voor twee derde mannen en een derde vrouwen. Wat is de reden hiervoor? We zien ook dat bij slachtoffers die zich melden, de grootste groep bestaat uit slachtoffers die op het moment van het misbruik minderjarig waren en in een relatie stonden met een opvoeder, hulpverlener of coach, gevolgd door de groep met een religieuze connotatie. Heeft men zicht op hoeveel jongeren er precies misbruikt zijn in jeugdhulpvoorzieningen, voorzieningen voor personen met een beperking, scholen en dergelijke? In de rapporten staat wel vermeldingen van misbruik in jeugdvoorzieningen, maar ik zie nergens misbruik in pleegzorg. Dit komt wel voor in het rapport Samson in Nederland.

Er wordt ook melding gemaakt van misbruik in het kader van tewerkstelling in een organisatie. Wat wordt hiermee bedoeld? Ik zie dat meerderjarigen een kleine minderheid zijn. Waar speelt zich bij hen het misbruik vaak af?

Uit de reportagereeks Godvergeten bleek dat slachtoffers vooral heel boos zijn. Ze vragen erkenning voor het lijden dat hun is aangedaan. Hoeveel slachtoffers van de geestelijken in welzijnsvoorzieningen en in onderwijsvoorzieningen zijn eigenlijk bij de commissie komen aankloppen? Zou het kunnen dat er bij hen een zekere moeheid is opgetreden, in de zin dat ze het eigenlijk niet meer zien zitten naar de zoveelste commissie te gaan om hun verhaal te doen? Voelen zij zich erkend in hun lijden dat hun is aangedaan? Is er een verschil in tevredenheid tussen slachtoffers van de Kerk en van andere instituten en organisaties en slachtoffers van intrafamiliaal geweld?

Interessant wordt het wanneer slachtoffers vragen naar een gesprek met een dader. Zijn veel vermeende daders nog in leven? Is er veel vraag naar zo een gesprek? Dezelfde vraag geldt ook voor de directe overste die misschien ook al overleden is. Er wordt soms gezegd dat slachtoffers dan eventueel in gesprek kunnen gaan met de huidige verantwoordelijke binnen de organisatie, maar dat zijn vaak jonge mensen die hier niets mee te maken hebben. Is het gesprek dan wel zinvol en bevredigend?

U sprak ook over pendelbemiddeling. Wanneer er bijvoorbeeld een brief wordt gestuurd naar een broeder die wordt genoemd als vermeende pleger dan veronderstel ik dat hij niet op deze brief zal antwoorden omdat hij dan eigenlijk schuld bekent? Ik veronderstel dat politie en parket dan ook worden ingeschakeld? Welke houding nemen vermeende plegers aan?

De slachtoffers hebben vaak veel nood aan psychologische begeleiding. Wordt die begeleiding soms aangeboden door instellingen waar deze slachtoffers misbruikt zijn geweest? Hoe reageren instellingen op een dergelijke vraag – als die wordt gesteld?

Deze namiddag komt Rik Devillé naar deze commissie met een aantal aanbevelingen. Eén van de aanbevelingen is een fonds om het psychologisch herstel van de slachtoffers te bevorderen, gespijsd door de bisschoppen, beheerd door de gewestelijke overheden en dus niet beheerd door een instantie van de Kerk. Alle slachtoffers die een erkenning hebben, kunnen dan via dat fonds op eigen verzoek gratis en levenslang een beroep doen op therapie. Hebt u een zicht op de noden van slachtoffers? Vinden zij ook dat hun psychologische begeleiding op die manier zou moeten worden gefinancierd?

Verder heb ik een vraag over seksueel misbruik binnen de jeugdzorg. In Nederland heeft de commissie-Samson, die onderzoek voerde naar seksueel misbruik van kinderen specifiek in de jeugdzorg, een aantal bevindingen gepubliceerd. Ik zou met jullie willen aftoetsen of dat ook jullie ervaringen zijn.

In het rapport Samson wordt gezegd dat de helft van de plegers minderjarig is, dat uit huis geplaatste kinderen twee keer zo vaak slachtoffer worden dan de gemiddelde Nederlandse kinderen, dat kinderen in residentiële jeugdzorginstellingen vaker geweld rapporteren, terwijl dat niet geldt voor kinderen in pleegzorg, dat meisjes vaker slachtoffer zijn dan jongens en dat kinderen met een licht verstandelijke handicap drie keer meer kans hebben om slachtoffer te worden van misbruik dan onder toezicht gestelde kinderen zonder verstandelijke handicap. De commissie-Deetman kwam tot eenzelfde conclusie. Het risico op ongewenste seksuele benadering van kinderen in instellingen is twee keer zo hoog dan het landelijk gemiddelde. Herkent u die doelgroepen ook in uw werkzaamheden? Ziet u ook veel daders die op het moment van misbruik ook minderjarig waren en die samen met het slachtoffer in een voorziening verbleven?

De commissie spreekt ook met daders. We weten uit onderzoek dat daders vaak zelf seksueel misbruikt zijn. Komt dat bij jullie ook naar voren?

Tot slot: handelingsverlegenheid is een probleem. Veel hulpverleners weten niet goed hoe ze hiermee moeten omgaan. Hoe ga je het gesprek aan? Zou er bijvoorbeeld regelmatig een opleiding moeten zijn voor professionals in de zorg om hen te helpen om dat onderwerp meer bespreekbaar te maken en om beter signalen van potentieel misbruik op te vangen?

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Saeys. Dan ga ik over naar collega Jos D'Haese.

Jos D'Haese: Ik wil ook de sprekers bedanken voor de toelichting, maar vooral voor al het werk van de afgelopen jaren. Ik ga niet veel meer toevoegen, want er is al een lange lijst vragen gesteld.

Er zijn reeds vragen gesteld over de doorverwijzing naar hulpverlening. Zijn er grenzen waarop jullie botsen? Zijn er problemen die we in de commissie kunnen aanpakken om deze doorverwijzing beter te doen verlopen?

Hoeveel dossiers komen er bij jullie binnen? Hoeveel bemiddelingen worden er dan effectief opgestart? Er is die 82 procent die onontvankelijk is. In hoeveel gevallen wordt dan bemiddeling opgestart bij de ontvankelijke meldingen?

Er is een grote hoeveelheid onontvankelijke meldingen. Volgens mij is het antwoord op de vraag hoe het komt dat er zoveel onontvankelijke vragen bij jullie terechtkomen, voor de hand liggend. Er zijn namelijk heel veel verschillende ingangspoorten: er zijn meerdere commissies, hulplijnen, meldpunten enzovoort. Dat is geen kritiek voor die hulplijnen en meldpunten. Hebben jullie een idee over hoe we voor slachtoffers een gemakkelijker portaal kunnen creëren zodat ze terechtkomen bij de juiste instantie?

Zijn er naast de organisatie van de werkzaamheden van jullie commissie – die volgens jullie op een aantal punten anders moet – zaken inzake bemiddeling die beter kunnen?

Tot slot, een eerder brede vraag. Dit is de eerste hoorzitting van deze commissie. Zijn er zaken die wij als commissie zeker moeten oppakken of mensen die we zeker moeten uitnodigen? Is er een vraag die we zeker moeten onderzoeken?

De voorzitter: Ik kijk naar de commissie voor een eventuele tweede ronde. Zijn er nog commissieleden die het woord vragen?

Kathleen Krekels: Ik zou toch enkele vragen willen stellen over het organisatorische aspect. Jullie zeggen dat jullie een commissie zijn van burgers en vrijwilligers, gemandateerd door de Vlaamse Regering. Met hoeveel zijn jullie? Hoe moet ik het vrijwilligersgegeven begrijpen? Hebben jullie een professionele bezigheid en nemen jullie dit erbij? Of zijn jullie gemandateerd en besteden jullie x-aantal uren van jullie week ook in die commissie? Staat er een vergoeding tegenover?

Er wordt enerzijds wel en anderzijds geen professionele achtergrond verwacht. Jullie zeggen dat jullie geen hulpverleners zijn, geen therapeuten, maar toch moeten jullie een bepaalde professionele achtergrond hebben want jullie spreken natuurlijk met mensen die toch wel heel erg gekwetst zijn. Is het dan niet gevaarlijk dat jullie geen hulpverleners en therapeuten zijn? Hebben jullie bijvoorbeeld een traumaopleiding genoten? Ik hoor van psychologen dat het bij kinderen die misbruikt zijn – bij jullie is het historisch misbruik – heel belangrijk is dat ze op de juiste manier worden benaderd.

Ik zou daar even op willen ingaan omdat jullie ook spraken over jullie beperkt mandaat. Ik hoor aan de manier waarop jullie hebben getuigd dat jullie altijd het slachtoffer volgen. Het slachtoffer bepaalt het ritme, het slachtoffer bepaalt wat er wordt gezegd en wordt gedaan. Jullie beroepen zich uiteraard op jullie strikt beroepsgeheim. Jullie nemen ook contact op met de pleger als het slachtoffer dat wenst. Dan zijn jullie niet enkel een luisterend oor, maar dan worden jullie, naar mijn gevoel, wel therapeut en hulpverlener. Het slachtoffer kan dan wel bepalen wanneer het stopt als het teveel wordt, maar wat is dan jullie professionele verantwoordelijkheid? Waar begint die en waar stopt die?

Ook voor de communicatie met de pleger is er beroepsgeheim. Maar, jullie weten wel dat het een pleger is. Hoewel het gaat over misbruik uit het verleden, weten we dat plegers vaak ziek zijn en niet de kracht hebben om zelf te stoppen omdat de drang te groot is. Waar is dan, naast het beroepsgeheim, de maatschappelijke verantwoordelijkheid? Doen jullie iets met deze informatie?

Er is al gesproken over het registratiesysteem en de werking van dit systeem. Uit de onderzoekscommissie Kinderopvang bleek dat de registratie en de opvolging

heel moeilijk verloopt. Werken jullie met kleuren? Krijgen jullie een melding als jullie lang van iemand niets meer hebben gehoord? Hoe volgen jullie dit op?

Jullie zijn al een hele tijd aan het werk en moeten mee met alles wat er de laatste tijd gebeurt en aan het licht komt. Kunnen jullie dat nog aan met jullie werking? Zijn er aanpassingen nodig? Hebben jullie nog andere noden? Hebben jullie bepaalde verwachtingen van Agentschap Justitie?

Zo kom ik bij de coördinator. Ik heb in het jaarverslag gelezen dat er heel wat ongenoegen was. In het verslag staat dat de huidige positie van de coördinator onzeker is. Het verslag loopt echter maar tot maart 2023, intussen is het al november. Ik dacht – maar ik heb het niet helemaal gevolgd – dat er nu wel iemand vast is, van onbepaalde duur. Heeft dat opnieuw rust gebracht? Moet er nog meer ondersteuning komen? In het verslag werd ook gesproken over een soort van adjunct. Is die er intussen?

Katrien Schryvers sprak over een stopzetting van de campagne. Ik had begrepen of ik dacht ergens gelezen te hebben dat die campagne in fases ging verlopen. De campagne heeft een eerste fase doorlopen. Maar, door de toevloed is die tweede fase of mogelijke verdere opvolging er niet meer gekomen. Ik dacht uit het jaarverslag begrepen te hebben dat voor de campagne van start is gegaan er een zestal mensen extra aangenomen zijn. Wat betekenen zes vrijwilligers in uren, in tijdsbezetting?

Mijn andere vragen werden al gesteld. Hartelijk dank.

Johan Danen: Ik heb nog drie bijkomende vragen.

U stelde dat slachtoffers het tempo aangeven, wat een goed principe is. Maar, we kunnen toch niet om de vaststelling heen dat de mogelijke daders en de instellingen waarin ze werken of werkten, mee het tempo aangeven. Want als zij niet willen meegaan in de bemiddeling, dan stopt het natuurlijk. Dat botst voor mij voor een stukje met wat jullie in een jaarverslag schrijven en met wat de slachtoffers ook aangeven: namelijk, dat ze met hun verhaal toekomstige slachtoffers willen vermijden. Ze geven ook aan dat ze wensen dat instellingen zich bewust worden van waar het fout kan gaan. Wat als een slachtoffer bij jullie komt met een feit van tien of elf jaar geleden en aangeeft dat die (vermeende) dader nog rondloopt en dat hij of zij weet heeft van nog slachtoffers? Hoe gaan jullie daarmee om? Dat is toch een zeer moeilijke situatie.

Mijn tweede vraag sluit hierbij voor een stukje aan. Ik lees in jullie jaarverslag dat de commissie haar opdracht graag uitgebreid zou zien, in de zin dat jullie instellingen graag mee zouden ondersteunen in het omgaan met feiten. Hoe zien jullie dat dan? Dit lijkt mij heel interessant en belangrijk, maar ik hoor graag jullie inzichten ter zake.

Ik las ook ergens dat de bemiddeling voor velen een belangrijke eerste stap is. Maar daar stopt het natuurlijk niet. Wat met bijkomende stappen? Helpen jullie slachtoffers dan verder op pad om verdere stappen te zetten? Komen slachtoffers soms bij jullie terug omdat die verdere stappen niet lukken?

Jean-Jacques De Gucht: Dank aan het panel voor hun werkzaamheden en om hier vandaag aanwezig te zijn.

Mijn voornaamste vraag is een vraag die net door Johan Danen is gesteld. Hoe gaan jullie om met de situatie waarbij er enerzijds een slachtoffer zich meldt en al dan niet vermeldt dat er nog andere slachtoffers zijn, en anderzijds een vermeende dader die de beschuldigingen ontkent terwijl er aanwijzingen zijn. Is hier een

protocol voor uitgewerkt met een stappenplan, rekening houdend met jullie beroepsgeheim? Worden jullie ook zelf psychologisch begeleid? Ik ken zelf mensen in mijn dichte omgeving die rond seksueel misbruik hebben gewerkt en die constant werden begeleid, om de eenvoudige reden dat het ook voor hen bijzonder zwaar is.

Wat als de pleger niet in gesprek wil gaan? Ik heb daarnet van jullie een getuigenis gehoord van iemand die zestig jaar heeft gewacht om het te vertellen. De kans dat de pleger er dan nog is, is niet zo heel groot. Ik denk dat het op dat moment een opluchting kan zijn om het verhaal te vertellen, maar ook een schuld. Op welke manier wordt daarmee omgegaan? Wordt er ook gekeken naar mensen die slachtoffer zijn van eenzelfde dader? Of naar mensen met eenzelfde ervaring? Worden die met elkaar in contact gebracht net om het leed te kunnen delen?

We hebben het daarnet ook even over instellingen gehad. We spreken vaak over twintig of dertig jaar geleden, daar werken ondertussen andere mensen. Wanneer iemand getuigt over seksueel misbruik in een bepaalde instelling en de kans is reëel dat er meer dan één slachtoffer zou kunnen zijn, wordt er dan nagegaan op welke manier men – bijvoorbeeld samen met die instelling – communiceert naar oud-leerlingen om te laten weten dat jullie er zijn als iemand een luisterend oor nodig heeft? Bestaat hier een protocol voor? We moeten rekening houden met het sneeuwbal effect, zoals na Godvergeten: dergelijke gemediatiseerde zaken maken iets los waardoor mensen bepaalde zaken herbeleven en ermee naar buiten komen.

Jullie zeiden dat er mensen zijn die met één gesprek genoeg hebben en dat er mensen zijn die graag binnen enkele weken terugkomen. Als je zestig jaar wacht dan maakt het gedurende zestig jaar. Op een bepaald moment kom je met het verhaal naar buiten. Het feit dat je er zestig jaar mee hebt gewacht, betekent dat dit een loodzware stap is. Ik kan me voorstellen dat de persoon op dat moment niet weet of hij volgende week wil terugkomen. Wordt er dan een opvolging gedaan telefonisch, per brief, per mail? Bestaat er een soort stappenplan? Men heeft daarnet de verschillende manieren van werken aangehaald. Wat zijn de reacties daarop?

Ik wens jullie nogmaals te danken voor het ongelooflijk mooie werk dat jullie doen.

Kathleen Krekels: Ik heb nog een praktische vraag. Een melding is onontvankelijk wanneer het misbruik minder dan tien jaar geleden heeft plaatsgevonden. Er is het algemeen Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag dat mensen kan helpen die recenter misbruikt zijn. Is het meldpunt sterk genoeg om die triage van meldingen te kunnen opvangen? Is er een vlotte samenwerking met het meldpunt en een vlotte doorverwijzing?

De voorzitter: Collega's, ik dank jullie voor de zeer vele vragen. Beste leden van de erkenningscommissie, zie het vooral als een teken van de ongelooflijk grote betrokkenheid van onze commissie bij de problematiek.

Ik zit hier natuurlijk als voorzitter, maar ook als vertegenwoordiger van de Vooruitfractie. Ik heb me voorgenomen om mij zoveel mogelijk te beperken en ik ga absoluut geen vragen herhalen.

Hannelore Goeman: Ik ben heel geïnteresseerd in jullie ervaringen met de instellingen vandaag waar natuurlijk nieuwe mensen werken. Ik herinner mij één van de aanbevelingen van het expertenpanel-Adriaenssens, namelijk dat op de websites van die instellingen een erkenningsteken voor het historisch leed dat daar ooit plaatsvond, zou kunnen worden geplaatst. Is dat in bepaalde instellingen gebeurd? Wat is jullie algemene ervaring met hoe ze omgaan, ook al zijn het nieuwe mensen, met de vraag om in dialoog te gaan met slachtoffers? Gaan ze daar vaker wel dan

niet op in? Ik vond de suggestie goed over hoe ze omgaan met de vraag om eventueel te kijken hoe andere slachtoffers uit het verleden kunnen worden erkend en gecontacteerd. Gebeurt dat in de praktijk? Is dat iets dat wij in onze aanbevelingen kunnen meenemen?

Marc Hermans: Dit is onze tweede tsunami na de campagne. Ik heb iets meer dan vier A4'tjes volgeschreven met jullie vragen. Dank u wel voor jullie betrokkenheid.

Er zijn een heleboel punten aangeraakt waar wij al jarenlang tegen aanlopen en waar wij spijtig genoeg het antwoord op moeten schuldig blijven. In deze problematiek van seksueel misbruik, mishandeling en verwaarlozing vraagt iedereen spijtig genoeg een heel eigen, specifieke en op maat gemaakte aanpak. Ik zou hier graag tevoorschijn komen met een boek, 'het' handboek slachtofferhulp. Good practices zijn moeilijk te definiëren omdat je moet kijken over welke context het gaat. Good practices voor een politiemann die een klacht noteert zijn heel anders dan voor een psycholoog, een maatschappelijk werker in een CAW of iemand van een CLB. Dat zijn andere contexten en dat vraagt andere benaderingen. Deze mensen moeten ook andere regelgeving volgen en dergelijke. Het is een imbroglgio van structuren en regelgeving. Daar lopen wij dus ook tegen aan.

Gegevensregistratie is een pijnpunt. Ik zal u eerlijk zeggen dat ik alle gegevens die ik u gegeven heb, uit twee Excelbestandjes heb gehaald, maar daar staan uiteraard geen inhoudelijke dingen op. Wij zijn volgens het decreet verantwoordelijk en aansprakelijk voor het beheer van die dossiers, maar, in alle oprechtheid, wij kunnen daar niet aan. De veiligheid van het netwerkplatform waarop onze dossiers bewaard worden, laat ons niet toe om die dossiers te benaderen. Wij moeten altijd via onze coördinator gaan.

Uiteraard staat in het decreet dat vijf jaar na het afsluiten van een dossier de persoonsgegevens moeten worden vernietigd. Wij zouden zeer graag hebben dat een externe instantie deze dossiers bekijkt. Zelf denk ik daarbij aan een groep van onderzoekers, onafhankelijk van ons, onafhankelijk van de administratie, die uit de ruwe gegevens die wij aanleveren, proberen te filteren. Ik denk dat de meeste commissieleden hun persoonlijke nota's vernietigen wanneer hun dossier is afgesloten. Dat is wat ik doe. Waarom? Dat zijn voor mij zeer delicate gegevens. Die hebben niets te maken met mijn beroep, die hebben niets te maken met mijn functie in organisaties of in verenigingen. Wat de registratie betreft, hebben wij vorige week inzage gekregen in de registratiwijze van de Family Justice Centers. Ik denk dat daar interessante elementen inzitten, maar we hebben daarvoor geen wettelijk kader. Dat moet er dus komen en dat is ook onze vraag.

Er is een vraag gesteld over de competenties van de commissieleden. Dat is een zeer terechte vraag. Hoe komt iemand bij ons binnen als lid? Wel, wij doen een selectiegesprek, wij gaan na wat iemands opleiding is. Wat is de ervaring en de omgang met slachtoffers tot hiertoe? Is dat iemand van wie wij de indruk hebben dat deze persoon voldoende inlevingsvermogen heeft om mee aan boord te komen? Dat houdt in dat wij elke kandidaat een casus voorleggen en vragen om daar eens tien minuten naar te kijken en te vertellen wat er bij hen opkomt.

Wij kunnen niet zomaar commissieleden aantrekken. Wij hebben daarvoor toelating moeten vragen aan de secretaris-generaal⁴. We hebben die toelating ook gekregen. In die zin zijn er bijkomende commissieleden aangeworven. Op dit ogenblik hebben wij negen 'gewone' commissieleden en zeven bemiddelaars.

Ik moet eerlijk zeggen dat wij geen inventaris hebben van bijkomende opleidingen. Ik kan enkel uit eigen naam spreken. Ik ga dat niet publiekelijk doen, want dan ga

⁴ Van het Agentschap Justitie en Handhaving.

ik last krijgen met de orde. Ik mag geen reclame maken voor mezelf. Als u het wilt weten, stuur me dan een mailtje. U kunt mij vinden op LinkedIn en daar kunt u mijn opleidingen zien. Ik denk dat ik ondertussen wel voldoende geschoold en gevormd ben, ook in de privépraktijk.

Hoe ga je daarmee om? Agendagewijs let je op wie je ontvangt. Ik ga geen vijf traumaslachtoffers op één dag ontvangen. Dat gaat niet. Je hebt tijd nodig om dat wat te laten bezinken, anders gaan de verhalen door elkaar lopen. Het zijn juist de details die voor slachtoffers soms belangrijk zijn.

Ik denk dus dat wij competent zijn. Als u dat zou willen, dan kunnen wij van alle collega's een cv vragen en u dat overhandigen. Dat is niet geheim.

Ik wil het voorlopig hierbij laten voor wat betreft mijn bijdrage.

Kris Stas: Dank u wel voor de vele vragen. Er zitten nogal wat vragen bij die op de nood aan algemeen wetenschappelijk onderzoek wijzen. Daarop moeten wij het antwoord schuldig blijven. Wij zijn ook voorstanders van meer wetenschappelijk onderzoek maar als vrijwilligers zijn wij niet in de mogelijkheid om ons daar ook nog mee bezig te houden. Het zijn wel heel relevante vragen: waarom doet iemand geen beroep op de commissie, waarom doet iemand wel een beroep op de commissie, hoe kijken mensen terug op de arbitrage bij de Kerk enzovoort? Dat zijn allemaal heel relevante vragen. Het zou dus wat mij betreft een aanbeveling moeten zijn om meer onderzoek te doen op dit terrein. Dat is zeker iets waar universiteiten en hogescholen mee ingeschakeld kunnen worden.

Wat betreft de gegevensregistratie, hebben wij, zoals Marc het al heeft aangegeven, zelf geen toegang tot onze eigen registratie. Dat zit bij de afdeling. Dat is dan ook een van de pijnpunten. We hebben een advies gevraagd bij de Data Protection Officer over hoe we met de gegevensstroom moeten omgaan. Dat is een kluit. We hebben gisteren een advies gekregen maar hebben dat nog niet ten gronde kunnen doorpraten.

Wat het slachtoffer betreft dat zestig jaar heeft gezwegen, is het belangrijk dat u weet dat mensen soms in een levensfase terechtkomen die hen dwingt het verleden onder ogen te zien. Die vrouw zei dat heel duidelijk: ze is nu met pensioen en ze kan zich niet meer verbergen achter haar werk. Het kwam naar boven en ze kon het niet meer verdringen. Dan hebben mensen de behoefte om daarmee naar buiten te komen.

Als het gaat over kortere termijnen en hoe het zit met de plegers, bespreken wij dat natuurlijk ook met de slachtoffers. Men moet goed weten dat slachtoffers vaak al een weg hebben afgelegd binnen Justitie. Er zijn nogal wat slachtoffers die niet werden geloofd, zeker de mensen die op een of andere manier een kwetsbaarheid in zich hebben, en plegers zijn vrijgesproken. Het is belangrijk om te weten dat door het trauma van maatschappelijke instituties, zoals politie, justitie, psychiatrie enzoverder, mensen daarvoor op hun hoede zijn. Zal men weer zeggen dat ik een fantast ben? Zal men weer zeggen dat ik niet geloofwaardig ben? Dat maakt dat mensen vaak lang zwijgen. Dat maakt ook dat wij niets in twijfel trekken, geen woord. Wat zij zeggen, klopt voor hen, en of dat waar is, dat hebben wij niet uit te zoeken.

Aan de kant van instellingen vind ik dat wij zeer positief onthaald worden. Men is zich in alle geledingen zeer goed bewust van de maatschappelijke verantwoordelijkheid die men heeft. Men kan niet meer zeggen dat het lang geleden is, dat het hen niet raakt. Heel veel sectoren en voorzieningen hebben eigen procedures en dat is maar goed ook. Wat we wel al gezien hebben is dat we blijkbaar nogal de

neiging hebben om geruchten te laten betijen en niet de moed opbrengen om dat gerucht te onderzoeken. Waar rook is, is vuur.

Wat het huidige personeel betreft van de instellingen in kwestie: zij doen het soms schitterend, met veel respect een slachtoffer ontvangen, uitleggen hoe zij het nu doen en wat ze anders proberen te doen. Dat heelt voor een stukje wel. Wij hebben al slachtoffers horen zeggen dat ze opgelucht zijn dat het nu helemaal anders loopt, dat zij ervan overtuigd zijn dat wij het nu kwaliteitsvoller doen dan toen. Wij horen ook opmerkingen over de tijdsgeest van toen of dat men er helemaal alleen voor stond bij een leefgroep van dertien kinderen. Gisteren was er een oproep van de kinderrechtencommissaris over de problemen in de jeugdhulp. Wij creëren nu de problemen voor binnen tien jaar. Weet dat. Als een kind van 11 jaar opgesloten wordt op zijn kamer, dan creëren wij nu de commissie van binnen tien jaar. Er is dus echt werk aan de winkel wat dat betreft.

Waarom doen wij dit? Wij doen dit vanuit een maatschappelijk engagement. Wij zijn allemaal professioneel bezig met welzijnswerk, in brede zin. Wij geloven in het feit dat wij luisteren naar mensen en zeggen dat dit nooit had mogen gebeuren, dat de volwassenen van toen die mensen grandioos in de steek hebben gelaten. Wij moeten met zijn allen zeggen: "Excuseer, dat had niet mogen gebeuren." Dat is belangrijk.

Will Verniest: Er zijn een aantal vragen gesteld over onze rol als vrijwilliger. Waarom pleiten we bijvoorbeeld voor het behouden van het vrijwilligersstatuut en niet om het statuut zomaar automatisch te verambtelijken? Of we nu gepensioneerd zijn, in het beroepsleven staan, tijdelijk niet werken of een sabbatical nemen, we doen het allemaal met een vrijwillig opgenomen engagement, en met een beperkte vergoeding. We zijn ook onafhankelijk van welke instantie dan ook en niet gebonden, noch zijn we ambtenaar, kerkelijk, cultureel of onderwijsend ideologisch gebonden. Waar wij als vrijwilliger onafhankelijk zijn en niet gebonden, zou het kunnen zijn dat een ambtenaar niet zo vrij staat ten opzichte van de hiërarchische oversten.

Vrijwilligers worden soms tegenover professionelen geplaatst. Mogen wij toch wel opmerken dat alle vrijwilligers op een of andere manier ook professioneel actief zijn (geweest) en ook competent zijn. Ze kunnen niet zomaar ten opzichte van elkaar gesteld worden. Zelfs het rapport van het expertenpanel onder leiding van professor Adriaenssens gaf aan dat het een vrijwillig engagement zou moeten zijn.

De vraag is gesteld: waarom geen ambtenaar-bemiddelaar? Enerzijds is dat niet voorzien in de wetgeving. In de wetgeving staat duidelijk opgesomd wat de bevoegdheid is van de overheid, in deze het agentschap Justitie en Handhaving, en wat hun opdrachten zijn. Dat is beperkend. Daarnaast zijn er opdrachten voor de commissie. Daar staat niet in dat het agentschap ook voor andere personeelsleden dan het secretariaat en de begeleiding kan instaan. Waarom zou het ook moeilijk liggen? Als men bemiddelaars inzet die dat in hun vrije tijd doen – nu kom ik terug op de kleine vergoeding – en je zet daarnaast bemiddelaars die dat beroepshalve voor een wedde doen, dan kan dat moeilijk overkomen.

Er is ook gevraagd naar de tijd die gemiddeld wordt besteed. Dat is variabel. Wij proberen het eerste gesprek en ook als het bij één gesprek blijft, te beperken in tijd, bijvoorbeeld anderhalf uur. Die mensen komen met een zware rugzak binnen, dat brengt emotie mee. Twee tot drie uren spreken, zou vernietigend zijn voor die mensen en ook voor ons. Het is beter om eventueel een tweede of een derde gesprek te plannen om de mensen tijd en ruimte te kunnen geven. Anderzijds staat een erkenning niet los van al de rest. Het gegeven van bemiddeling en het antwoorden op vragen maakt deel uit van de erkenning. Een erkenning is niet zomaar eens zeggen dat men namens de Vlaamse Gemeenschap het leed erkent, maar

alles wat men errond doet is eigenlijk het vormgeven van de erkenning en het aangeven aan de slachtoffers dat ze ernstig worden genomen. Eigenlijk houden wij als vrijwilligers geen rekening met de tijd. Wij doen wat nodig is en wat verwacht wordt door het slachtoffer, door de overlever.

Er is ook gevraagd of wij opvolging doen. Eigenlijk zou dat moeten kunnen, maar dat vraagt dan weer zoveel tijd. Dat is ook gebonden aan registratie. We weten niet of de mensen er behoefte aan hebben en of ze permanent opnieuw eraan zouden willen herinnerd worden. Indien zij daar verwachtingen toe hebben, indien we bij een afsluiting van een zaak zouden kunnen vragen of men wenst dat we opnieuw contact opnemen, of men bereid is om zich beschikbaar te stellen voor wetenschappelijk onderzoek, voor eventuele andere zaken om te getuigen, dan vragen wij dat ook en dan noteren wij dat. Maar als vrijwilliger op geregelde tijdstippen slachtoffers opnieuw contacteren en bevragen, dat ligt voor het ogenblik niet binnen onze mogelijkheden.

Er is gevraagd naar suggesties, tips of drempels die wij ondervinden. Een van de drempels die wij vaak ondervinden, is dat het slachtoffer in contact zou willen komen met de instelling, de instantie, de dader, de pleger, maar ze weten niet wie het is. De commissie heeft niet de juridische mogelijkheid om dit te onderzoeken en om bijvoorbeeld het nationaal register of wat dan ook te raadplegen. Wij zijn daarin te beperkt. Het is aan de wetgever om daar eventueel aan tegemoet te komen of niet. Wij kunnen alleen zeggen dat dat voor ons een drempel is.

Er is ook gevraagd of wij de afgelopen tien jaar veranderingen hebben vastgesteld. Van de eerste acht of negen vrijwilligers, zijn wij vier overgebleven. Eén iemand is door ziekte afgehaakt en anderen konden het niet meer combineren met hun beroep. De verandering die ik heb vastgesteld, is dat het in het begin nogal moeilijk en aarzelend was – bij instanties, congregaties, en onderwijsinstellingen – om erin mee te gaan en ervoor open te staan. Een ziekenhuis heeft zelfs geweigerd om mee te helpen. Maar, doorheen de jaren, door alles wat er in de pers verschenen is, door alles wat er gebeurd is, hebben we vastgesteld dat er vandaag een grotere openheid en bereidheid is om mee te werken.

Voorzitter, dat is wat ik op dit moment al kan antwoorden.

Cathia Coekaerts: Ik weet niet of het misschien verkeerd is overgekomen, maar wat Will bedoelt met 'geen verdere opvolging', is als een dossier afgerond is. We doen uiteraard een follow-up na gesprekken. Maar als het dossier is afgerond, vragen we of men wenst om toch nog binnen een bepaalde tijd gecontacteerd te worden, of men wenst mee te werken aan eventueel wetenschappelijk onderzoek. Die vragen worden bij afronding gesteld. Dat even als nuance.

Er werd een paar keer gevraagd wat we hebben gedaan met de grote hoeveelheid dossiers die onontvankelijk was en waarbij we vaststelden dat er heel wat vragen waren over juridische procedures en hulpverlening. Wij hebben iedereen een heel persoonlijk antwoord gestuurd, gebaseerd op de vragen en de zaken die in de mails stonden. Daarbij hebben we informatie gegeven die aansluit bij de behoeften en de noden die mensen in hun mail aangaven en de vragen die zij stelden. Wanneer mensen telefonisch contact hadden opgenomen, is dat telefonisch meegedeeld en eventueel nadien ook nog eens in een mail neergeschreven zodat ze de gegevens in hun bezit hadden.

Wanneer mensen bij ons een proces hebben lopen en wij stellen vast dat er bepaalde vragen zijn waar wij niet aan tegemoet kunnen komen, dan hebben wij daar uiteraard ook gesprekken over: wat zijn hun noden, wat zijn hun verwachtingen en wat zijn de mogelijke pistes die zij kunnen bewandelen met onze ondersteuning? Wij gaan daar ook op teruggekomen. We gaan niet zomaar zeggen met wie

ze contact moeten opnemen. Neen, we gaan kijken wat nu juist de behoefte is en wat de mogelijkheden zijn in het hulpverleningslandschap.

Als het juridische vragen zijn, zit je ook met mensen van wie de feiten verjaard zijn. Het juridische is vrij complex. Dat betekent dat wij ook doorverwijzen naar eerstelijns juridisch advies om toch wel naar hun specifiek dossier te kijken. Er is natuurlijk een algemene procedure en er zijn algemene regels maar de specifieke dossiers verschillen van persoon tot persoon. Wij kunnen geen algemeen antwoord geven. Voor dat deel gaan we zeker doorverwezen naar eerstelijnsadvies omdat dat gratis is.

Idem voor de hulpverlening. Wij proberen door te verwijzen. Wij gaan nooit namen geven van therapeuten of organisaties. Wij gaan wel verwijzen naar instanties zoals de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg, waar men een aanvraag kan doen. We stellen wel vast dat mensen heel vaak wel al een hulpverleningstraject hebben gelopen en afgerond of nog in een hulpverleningstraject zitten. Als dat afgerond is, geeft men soms aan dat het hen weinig heeft geholpen. De redenen kunnen divers zijn. Mensen geven aan dat ze niet geraken waar ze eigenlijk zouden moeten zijn, ze voelen geen connectie, dit is het niet voor hen.

De meesten van ons zijn wel hulpverleners maar wij doen geen hulpverlening. Dat is een belangrijk verschil. We stellen vast dat mensen aangeven dat wat wij doen een hulpverlenend of therapeutisch effect heeft. Onze bedoeling is erkenning geven – dat is al heel uitgebreid aan bod gekomen – en eventueel bemiddeling opzetten. Dat is het deel rond verwijzing en warm toeleiden, blijvend vragen en opvolgen tot mensen terechtkomen waar ze zouden moeten zijn. Zomaar zeggen met wie ze contact mogen opnemen en er dan niet op terugkomen, dat doen we niet.

Als we bijvoorbeeld merken dat de stap te groot is om zelf contact op te nemen, zeggen we welke organisaties er zijn waar men eventueel terecht kan en vragen we wat zij prefereren. Op basis daarvan vragen wij of zij het al dan niet zien zitten om contact op te nemen. Als ze dat niet zien zitten, vragen wij wat zij nodig hebben om het wel te doen. Als mensen aangeven dat ze het totaal niet zien zitten of ook geen netwerk hebben om dat te doen, dan vragen wij of het goed is dat wij contact opnemen en de betrokkene in kopie zetten, zodat die van alle communicatie op de hoogte blijft en er niets achter de rug gebeurt, zodat wij op die manier in alle transparantie toeleiden.

Over bemiddeling zijn heel veel vragen gesteld. Soms zijn vermoedelijke plegers overleden of ziek en niet in staat om in bemiddeling te stappen. Als wij instanties contacteren, zijn degenen die het woord nemen namens de instantie, vaak geen mensen uit de periode wanneer het misbruik heeft plaatsgevonden. Maar zoals Kris aangaf, kan dat contact betekenisvol zijn en kan het effect hebben op het herstel.

Wij kunnen niet alles herstellen. Dat kunnen mensen in bemiddeling ook niet. Het meest helende zou kunnen zijn dat een pleger zelf uitleg geeft over het waarom en zijn oprechte excuses aanbiedt. Want, mensen kunnen wel excuses aanbieden maar het moet ook oprecht aanvoelen en aankomen. In onze ervaring is het betekenisvol dat instanties het in de naam van de overleden pleger kunnen doen, ook al zijn die mensen niet op de hoogte van wat er toen is gebeurd en moeten ze het ook doen met het verhaal van het slachtoffer.

We hebben al heel mooie ervaringen gehad. Ik wil een voorbeeld geven van iemand die meer dan dertig jaar geleden misbruik meemaakte in een congregatie en zei: "Ik krijg het woord zuster niet meer over mijn lippen." De pleger was overleden en een zuster nam het woord namens de congregatie. Ik ben ook zelf bemiddelaar van opleiding. In het begin van de bemiddeling keek iedereen naar mij, zowel de

zuster als het slachtoffer. Door iets heel simpel te doen, namelijk gewoon kijken van de ene naar de andere – meer moet je niet doen – begonnen zij beiden ook naar elkaar toe te spreken en zat ik daar eigenlijk bijna niets meer te doen. Op een bepaald moment zei het slachtoffer in het aanspreken van de zuster: "Ja, zuster." Hij kreeg eerst het woord zuster niet meer over zijn lippen, maar omdat zij het zo mooi, oprecht en integer deed, was het voor hem een zeer belangrijk gesprek in een stap naar meer herstel. We hebben al heel veel mooie dingen gezien, ook al zijn degenen die het woord nemen niet de plegers.

We bekijken uiteraard met het slachtoffer wat zij ervan vinden als die of die persoon namens de instantie het woord neemt en in de bemiddeling stapt. Sommigen geven aan dat dit niet hetzelfde is en dat is ook zo. Dan is de vraag of men het wel ziet zitten en wat men verwacht. Die gesprekken zijn vrij diepgaand om niemand ooit het gevoel te geven dat het moet maar dat het een oprechte eigen keuze is om er al dan niet in te stappen.

Het heeft echter niet altijd effect. We hebben al meegemaakt dat we hoorden dat de pleger de feiten ontkende en dat hij zich slachtoffers herinnerde, maar dat slachtoffer niet. Dat moet je als slachtoffer ook maar horen. Het was een dossier dat ik met Marc heb opgevolgd. We hebben die informatie aan het slachtoffer gecommuniceerd, namelijk dat de pleger hem niet herinnerde, zelfs niet op basis van een foto van toen hij kind was. We hebben het slachtoffer gevraagd wat hij wenste. Zijn hoop was dat door zijn stem te horen de pleger hem wel zou herinneren.

We hebben er uiteraard over gesproken hoe dat voor hem (het slachtoffer) zou zijn als dat niet zo zou zijn. Dat soort gesprekken voeren we. We hebben gevraagd of het voor hem oké was om wel in dat gesprek te stappen. Wij gaan heel grondig na: wat als dit of wat als dat, waar men aan de tafel wenst te zitten, en waar iedereen gaat zitten aan de tafel. De meesten kiezen ervoor om aan de deurkant te zitten. We vragen ook waar men wenst dat wij gaan zitten. Dat doen we ook in erkenningsgesprekken, maar in bemiddelingsgesprekken is dat nog belangrijker. We vragen waar men wenst dat de bemiddelaar gaat zitten en waar het andere commissielid. We doen dat zeer gedetailleerd. We vragen ook naar wat als men voelt dat het niet gaat en welk signaal men dan kan geven.

Daarom is het ook goed om dit met twee te doen. Als bemiddelaar ben ik bezig met het gesprek te modereren. Ik probeer te kijken naar beider behoeften, maar het helpt echt als een medecommissielid ook aanwezig is omdat ik misschien niet alles gezien heb. In het geval van de pleger die zich het slachtoffer niet herinnerde, was ik zeer blij dat Marc er was. Het slachtoffer had een brief geschreven en heeft die ook voorgelezen. Het was de vraag van het slachtoffer dat de pleger zou zwijgen tot hij zijn brief had gelezen. De pleger heeft gereageerd met excuses aan te bieden. Omdat het slachtoffer wist dat hij hem zich niet herinnerde maar hij wel zijn excuses aanbood, is hij heel boos geworden en is hij naar buiten gegaan. Het was goed dat Marc er was om mee naar buiten te gaan. Ik ben even bij de pleger gebleven en de vertegenwoordiger van de congregatie, de vertrouwenspersoon van de pleger. Dan ben ik ook naar buiten gegaan en heb ik bekeken hoe het verder moest. Het antwoord was toen om niet meer naar binnen te gaan. Dan heb ik even een korte afronding gedaan met de pleger en hebben we op dat moment ook een afrondend gesprek gedaan met het slachtoffer. Nadien hebben we ook nog opvolging gedaan.

Iedereen heeft altijd het recht om een vertrouwenspersoon mee te brengen. In een bemiddelingsgesprek is het belangrijk dat de andere partij het oké vindt dat er een vertrouwenspersoon meekomt.

Marc Hermans: Ik werk, ondanks mijn leeftijd, nog steeds voltijds. Als ik mijn werkuren zou uitrekenen, denk ik dat ik de laatste maand gemiddeld anderhalve

dag per week besteed heb aan de voorbereiding van deze vergadering, aan het, in overleg met het kabinet, nadenken over hoe dit verder kan gaan, en aan het door-nemen van documenten en teksten. Het laatste jaar was dit, denk ik, meer dan een halve dag per week. Er zijn nog commissieleden waar die tijdsbesteding waar-schijnlijk gelijkaardige cijfers zal benaderen.

Het feit dat wij bij een slachtoffer in volle authenticiteit aanwezig kunnen zijn, gewoon als mens, is voor hen heel belangrijk. Het is belangrijk dat zij de betrok-kenheid kunnen ervaren, ook wanneer het over onmacht gaat. Wij kunnen als commissieleden nergens ingrijpen. Die bevoegdheid hebben wij niet. Wij kunnen wel aanraden en samen denken of juridische stappen nog mogelijk zijn.

Maar uiteraard is de vraag, als iemand vermoedt dat er andere jongeren – want dat zijn het meestal – betrokken geweest zijn bij het misbruik, wat je gaat doen. Als er andere slachtoffers zijn, dan betekent dat ook dat je aan het slachtoffer zelf zegt dat het zeer waarschijnlijk is dat hij op een bepaald moment als slachtoffer genoemd zal worden. Je vraagt dan wat zijn verhaal zal doen bij iemand die tot dan toe nooit hulp gezocht heeft, het verhaal nooit heeft gebracht. Je vraagt welke bom hij zal plaatsen onder de stoel van iemand die daarover altijd heeft willen zwijgen en zich misschien plots gedwongen gaat voelen om toch zijn of haar nek uit te steken en naar voren te komen met zijn of haar stuk van het verhaal, en zich daar misschien helemaal nog niet klaar voor voelt.

Ik weet dat professor Dirk Deboutte van de Universiteit Antwerpen zo'n vijftien jaar geleden een lijst gemaakt heeft van alle jongeren waarover alle teamleden unaniem akkoord waren dat het echt om een incestgeval ging⁵. Dat wil zeggen dat de patiënt authentiek overkwam en alle mogelijke neveneffecten van een incest-relatie met een vader duidelijk te zien waren. De slachtoffers, de patiënten kregen een aanmoediging om klacht neer te leggen. We stelden hen voor om samen naar de rechtbank te gaan, te zien wat er zou gebeuren en we beloofden hun zo lang samen te begeleiden. Uit al die dossiers, dames en heren, zijn 10 procent veroor-delingen voortgekomen. Dat betekent dat men in 90 procent van de dossiers de boodschap kreeg dat de rechtbank oordeelde dat men veilig terug naar huis kon gaan, terug naar de dader. Je begrijpt hoe pijnlijk het is voor die mensen om nog stappen naar Justitie te nemen.

Als hier dan, terecht, de vraag gesteld wordt of we op de juiste plek zitten bij het agentschap Justitie en Handhaving, dan vrees ik dat het antwoord nee is. Ondanks de goede bedoelingen vrees ik dat dit naar beeldvorming toe niet gunstig is. Ik ga het illustreren aan de hand van een zeer recente casus: een gesprek dat plaatsvond in een CAW in Vlaanderen. Daar vraagt men om veiligheidsredenen – dat is begrij-pelijk – elke persoon die aankomt om zijn identiteitskaart en die wordt ingelezen. Dat gebeurde ook toen, waarna er werd gezegd dat de persoon in kwestie dus voor Justitie en Handhaving kwam. De persoon vroeg zich af wat hij met Justitie te maken had, waarop de bediende aan het loket zei dat het lokaal gereserveerd werd door iemand van Justitie en Handhaving. Wij hebben nu gevraagd aan dat betrok-ken CAW om in de toekomst, als er op naam van de Erkennings- en Bemiddelings-commissie een reservatie wordt gevraagd, alsjeblieft te wachten tot de commissieleden aanwezig zijn, zodat zij op eigen verantwoordelijkheid het slacht-offer mee naar binnen én buiten brengen, zodat zij verantwoordelijk zijn voor wat er met het slachtoffer gebeurt.

Ik ben heel bij dat we hier vandaag in termen van een langdurige visie kunnen spreken en denken. Ik wil jullie allemaal danken voor de sereniteit van dit debat. Dat is heel belangrijk.

⁵ Het team van professor Deboutte is verbonden aan de dienst kinderpsychiatrie van het Universitair Ziekenhuis Antwerpen. Hij is intussen op pensioen.

Er is ook gevraagd naar onze relatie met de Vlaamse overheid. Dat is niet zo evident, want er is duidelijk een andere ingesteldheid wanneer je het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin vergelijkt met het Agentschap Justitie en Handhaving. Dat is volstrekt logisch, maar die ingesteldheid vraagt een aanpassing. Het is in plaats van een ontvangend karakter een sturende omgeving. Dat is moeilijk, want dan krijg je het gevoel dat je onafhankelijk functioneren een stuk bedreigd wordt. Met de beste bedoelingen krijg je voorstellen zoals vijf justitieassistenten die ons elk één dag komen helpen, waarvan je zegt dat dat juridisch toch niet verdedigbaar is. Als iemand tegelijkertijd dader en slachtoffer zou zijn, maar wij weten niet dat dat zo is – we hebben ook de bevoegdheid niet om dat te checken in justitiële dossiers – dan kan die justitieassistent niet even haar geheugen uitschakelen en zeggen dat ze die naam al is tegengekomen, maar er nu niet aan mag denken. Dat kan toch niet?

We hebben een beetje het gevoel gehad dat na die campagne de nadruk lag op snelheid van werken en het zo snel mogelijk naar beneden krijgen van de cijfers. Dat gaat uiteraard ten koste van de kwaliteit, ook wat de registratie van de aanmeldingen betreft bijvoorbeeld. Ik denk dat onze coördinator het op dat ogenblik psychisch zeer moeilijk had. Hij moest telkens weer zeggen: "Mevrouw, meneer, het spijt mij, maar u kunt bij ons niet terecht. Wij moeten u vragen om u tot 1712 of het lokale CAW te wenden. Hebt u een huisarts? Bespreek het eens met uw huisarts. Als u bijkomende informatie wilt, dan kunt u even terugbellen. U mag terugbellen, maar wij gaan u niet kunnen helpen. Wij willen u wel helpen zoeken." Daar kruipt dus uiteraard ontzettend veel tijd in.

Er is gevraagd hoe het profiel van de coördinator bepaald wordt. Wij hebben daar niets in te zeggen gehad. Dat stond naar verluidt op de vacaturewebsite van de Vlaamse overheid. Ik vind het bijzonder te betreuren dat, wanneer ik vraag naar de contactgegevens van de persoon die is aangeworven, zodat ik de dame over onze werking kan inlichten, haar vertrouwd kan maken, haar een beetje kan inwerken en lectorsuggesties kan geven, ik die niet kon krijgen vanwege de privacywetgeving. Ik vind dat bijzonder spijtig. Wij hebben dus ook niet deelgenomen aan de sollicitatiegesprekken, terwijl wij denken dat we toch een zinvolle bijdrage hadden kunnen leveren.

Er is gevraagd waarom een ambtenaar geen bemiddelaar kan zijn voor deze commissie. Daar is een antwoord op gegeven.

Er is een verschuiving in de populatie van aanmelders. Ik hoop, als man, dat wij naar een 'evrouwicipatie' geëvolueerd zijn en dat nu meer mannen met hun verhaal naar voren kunnen komen. Ik denk dat het feit dat deze dingen meer en meer in de publieke ruimte bekend geraakt zijn, ervoor zorgt dat mannen gemakkelijker die drempel durven nemen en met hun verhaal naar voren komen. Met grote schaamte, met grote aarzeling, maar ze doen het.

De intervisiemomenten vinden wij zelf heel belangrijk. Het helpt ten eerste de betrokkenen van de commissie bij het verteren van het verhaal. Er worden vragen gesteld, waardoor anderen inzichten krijgen waar ze niet aan gedacht hadden. Hoe komt dat, dat men er niet aan gedacht heeft? Dat heeft te maken met de psychodynamiek tussen het slachtoffer en de twee commissieleden. Eén commissielid hoort iets op een andere manier dan een ander commissielid. In intervisie kunnen er zinvolle aanvullingen worden gedaan en kan er geadviseerd worden over de manier van aanpakken. Dan vind ik het zeer betreurenswaardig dat je de opmerking krijgt dat deze commissie toch wel bijzonder vaak vergadert. Dan zeg ik: "Ja, excuses, maar dat is eigen aan het soort werk dat wij doen."

Ik ben er een groot voorstander van geworden om deze commissie, als ik het zo mag uitdrukken, een echelon hoger te tillen en heel intensief te laten samenwerken

met wetenschappelijke onderzoekers, met een budget waar we zicht op hebben, zodat we weten of er budget is om bijvoorbeeld een expert aan te spreken. We weten niet welk budget er voor deze commissie bestaat. We hebben ons in het verleden ook afgevraagd of we toch geen beroep zouden doen op een soort adviesraad, waaraan we de echt moeilijke dingen zouden kunnen voorleggen. Steek daar universiteitsprofessoren in, steek daar doctorandi in die daarover mogelijk een doctoraatsverhandeling kunnen schrijven. Er zijn zoveel mogelijkheden. Ik ben zeer blij dat jullie vragen in die richting wijzen. Ik hoop dat daar dan ook gevolg aan gegeven wordt.

Zijn de oorspronkelijke aanbevelingen in voldoende mate gerealiseerd? Ik denk dat daar in embryonale vorm ergens een spoor van te vinden is, maar er is veel ruimte voor verbetering en verdere uitbouw. Maar daar moet je als commissie natuurlijk over mogen nadenken. Dan moet je als commissie contactpersonen hebben in de sturende of de ondersteunende lagen van je werking, zodanig dat we enkel nog met slachtoffers en daders bezig hoeven te zijn, en geen tijd hoeven te besteden aan administratieve regelingen.

Wij werken momenteel al met wat wij binnenskamers een soort beleidsgroepje noemen. De vier mensen die hier zitten, maken daar op dit moment deel van uit. Waarom? Omdat je niet alles plenair kunt bespreken. We hebben een uitbreiding gekend van de commissie, maar dat verandert ook de groepsdynamiek. Mensen die nieuw zijn en die een aantal gesprekken hebben gedaan, leren na verloop van tijd wel wat er gedeeld kan worden en op welke manier iets op tafel gelegd kan worden. Die durven dan veel gemakkelijker naar voren komen met de eigen twijfels en eigen vragen. Die hoeven niet te bewijzen dat ze het kunnen, want wij konden het ook niet. Wij hebben het ook moeten leren, zoals Will daarnet zei: voorzichtig, traag, stap voor stap en ons altijd afvragend of het goed is voor de slachtoffers. Ik denk dat het zeer goed zou zijn dat er vanuit de commissie slachtoffers bevraagd worden.

Wat betreft onze partnerships denk ik dat wij betere relaties hebben gekregen, onder andere met de Kerk. Ik herinner mij het eerste gesprek in de Guimardstraat, jaren terug, waar wij buitengekomen zijn en ons afvroegen hoe het in godsnaam mogelijk was. Er was een muur, een kille muur waar wij tegenaan liepen. Op dit ogenblik is dat helemaal anders. Wij krijgen ook doorverwijzingen vanuit de Kerk, van zaken waarvan ze denken dat het iets voor ons is. Wij hebben altijd geweigerd om een protocol aan te gaan met het meldpunt. Wij hebben dat niet willen doen omdat wij onze autonomie en onze zelfstandigheid willen vrijwaren. We werden daar aanvankelijk wel op aangekeken. Men was achterdochtig over wat wij gingen doen en hoe wij tegen hen gingen optreden. Ik denk dat die achterdocht op dit moment gelukkig volledig is verdwenen. Binnen de groep van de kerkelijke verantwoordelijken en mensen die er werken – zowel leken als priesters en religieuzen – leeft er ontzettend veel schaamte, omdat ze zich zeer goed bewust zijn van het feit dat zij voor bepaalde waarden staan en stonden, en dat die waarden extreem met de voeten zijn getreden.

Kris Stas: Ik ga nog een aantal aanvullingen proberen te doen. Er werd gevraagd hoe het zit met omstaanders. Wel, daarstraks zei ik dat men in heel veel sectoren en voorzieningen intussen een soort integriteitsbeleid en een klachtenprocedure heeft ontwikkeld en een kwaliteitshandboek heeft moeten maken. Men is daar wel mee bezig op het terrein. Die aanspreekcultuur is bijzonder belangrijk. Hoe komt het toch dat mensen zwijgen als ze vermoeden dat hun collega iets doet dat niet door de beugel kan? Filosofen hebben daar onderzoek naar gedaan. Toen men aan een grote groep mensen vroeg wat zij zouden willen dat er gebeurt als ze gedrag stellen dat niet oké is, zei de meerderheid dat ze daarop aangesproken zouden willen worden. Op de vraag of ze een collega zouden aanspreken wanneer die iets doet dat niet oké is, antwoordde de meerderheid dat ze dat niet doen. Daar zit

blijkbaar heel veel aarzeling, angst en terughoudendheid. Er is dus zeker nog werk aan de winkel.

Wat de slachtoffers betreft: wij hebben getuigenissen gekregen van mensen die zeggen dat ze, als iemand uit de groep slaag kreeg – want het gaat, voor alle duidelijkheid, niet altijd over seksueel misbruik, maar soms ook over geweld, verwaarlozing of verregaande vernedering –, blij waren dat zij het niet waren, maar zich schuldig voelden omdat ze de andere niet konden beschermen. "Bij de maaltijd daarna bood ik aan om zijn rodekool op te eten, want ik wist dat hij dat niet lustte. Dat was mijn manier om ermee om te gaan."

Dat brengt mij ook bij lotgenotencontact. In de beginfase, in de tijdelijke fase van de Erkennings- en bemiddelingscommissie waren er ook lotgenotengroepen. Dat is stopgezet bij de permanente werking. Er zijn nog wel wat lotgenotengroepen, maar de vraag of iemand in contact kan komen met mogelijke slachtoffers van toen om ervaringen uit te wisselen, komt nog altijd terug. We hebben ook een groepsgebesprek gehad, waar verschillende slachtoffers in gesprek zijn gegaan met een congregatieverantwoordelijke.

Wat de plegers betreft: die brief op uw deurmat vinden, zet iets in beweging, zelfs als men hem direct bij het oud papier gooit. U wordt aangesproken in een brief. Na een tijd vertrekt er opnieuw een brief met de vraag om contact op te nemen. Dan zijn er mensen die contact opnemen, heel boos zijn en vragen welk mandaat wij hebben en wat wij eigenlijk wel niet denken. Maar het feit dat wij dan kunnen zeggen dat wij namens het Vlaams Parlement komen, legt gewicht in de schaal. Men kan dat niet zo makkelijk wegvegen. En dat geldt ook voor instituties, dat hebben we ook gemerkt. Dat wij kunnen blijven zeggen dat wij niet ten persoonlijke titel komen, maar namens het Vlaams Parlement, is iets dat toch een zeker gezag uitstraalt.

Het doorgaan op mogelijk slachtofferschap van andere mensen in het hier en nu is een gevoelig thema bij slachtoffers. Je mag slachtoffers niet verantwoordelijk maken voor andere mogelijke slachtoffers, want dat legt een gewicht op hun schouders dat zij niet te dragen hebben. Dat kunnen wij dus moeilijk peilen. Als mensen zelf zeggen dat ze denken dat er in het hier en nu nog slachtoffers gemaakt worden – dat hebben we nog maar één keer gehad –, dan gaan wij als commissie ook nadenken en vragen we ons af of we ons beroepsgeheim zullen doorbreken of niet. Want wij hebben geen absoluut beroepsgeheim. Alleen is het altijd afwegen wat voor winst we zouden boeken. Want er is ooit, vóór deze commissie, een commissie geweest die vijftig dossiers heeft behandeld van overtredingen in gezagsrelaties. Professor Adriaenssens, professor Stevens en ik hebben toen het advies gegeven aan de dossierbehandelaars om naar het parket te gaan. Maar daar stopte het. Het is dus niet omdat je het meldt bij het parket, dat er ook een justitiële vervolging volgt. Dat is iets wat we heel vaak aan slachtoffers, maar ook aan hulpverleners moeten uitleggen. Het is niet omdat wij het melden dat er gaat gebeuren wat zij hopen, en dat om allerlei redenen.

Zoals Marc daarstraks al zei, vragen wij ons af, als een ambtenaar van Justitie en Handhaving een brief moet sturen naar een pleger of een instituut om hen uit te nodigen om met ons in gesprek te gaan, wie zal dan bereid zijn om daarop in te gaan? Want welke Vlaming weet wat Vlaamse justitie betekent? Justitie is justitie voor een doorsnee-Vlaming. Het zou dus kunnen dat we onbedoeld een drempel opgooien die we niet wensten. Onze vorige coördinator zette in haar handtekening 'coördinator van de commissie' en de rest liet ze weg, om wel uitnodigend te zijn, zowel naar slachtoffers als naar plegers. Dat is toch wel belangrijk.

Will Verniest: Ik geef nog kort antwoord op een aantal losse vragen die hier en daar ook gesteld werden. Wat is onze relatie met het meldpunt dat opgericht is?

Het meldpunt heeft op dit moment nog geen decretale basis. Het is er. Voor zover wij daar informatie over gekregen hebben, weten wij dat, indien er daar meldingen komen en er bij de vraagverheldering vragen zijn tot erkenning of bemiddeling, en het gaat over minstens tien jaar geleden, het meldpunt die zou kunnen of moeten doorgeven aan de commissie. Omgekeerd is dat niet het geval. Ik maak daar een kleine kanttekening bij. De commissie – en dat is ook al gezegd door Marc – handelt eigenlijk als eindpunt, na alles wat mensen al of niet doorgemaakt hebben. Ze komen dan bij de commissie terecht en dan kan er erkenning en bemiddeling zijn. Voor het meldpunt ligt dat totaal anders. Op dit moment is het antwoord dus dat er geen echte samenwerking met het meldpunt bestaat. Dat kan groeien, maar dan moeten zeker nog een aantal zaken verduidelijkt worden.

Er is ook gevraagd hoe wij, commissieleden, omgaan met wat wij ervaren. Het ligt misschien moeilijk om te zeggen, maar wij halen soms wel voldoening uit wat we doen, omdat wij ervaren dat het mensen deugd doet om het gesprek te kunnen hebben en dat er bemiddeld kan worden. Een van mijn ervaringen – en dat is dan anders voor andere commissieleden – was dat wij pleger en slachtoffer hebben kunnen samenbrengen, en dat na bemiddeling van een aantal sessies, pleger en slachtoffer in elkaars armen zijn gevallen. Dan heb je het toch moeilijk om je tranen niet te laten lopen. Enfin, omdat we met twee zijn, gaat dat. Je kunt op elkaar terugvallen.

Een andere vraag was: wat indien een pleger of een vermoedelijke pleger – ik moet correct zijn – weigert? Wij hebben geen enkele basis om wie dan ook te verplichten ergens op in te gaan. Wij mogen zelfs niet aan het slachtoffer meedelen waarom die persoon weigert. Dat is natuurlijk ons beroepsgeheim en het respect dat we, zowel voor de vermoedelijke pleger als voor de andere, moeten hebben.

Dan heb ik nog een kleine toevoeging voor wat erkenning betreft. Ik heb gesproken en ik heb uitgelegd hoe er erkend wordt en wat het inhoudt, maar doordat wij in het begin niet met intrafamiliaal geweld te maken hadden en enkel met institutioneel geweld – er komen nu wel wat vragen op de commissie af rond intrafamiliaal geweld –, ligt het omgaan daarmee op twee manieren moeilijk. Je kunt je de vraag stellen of de Vlaamse Gemeenschap erbij betrokken is. Als het gaat over instellingen, onderwijs, cultuur of wat dan ook: die instellingen worden gesubsidieerd, werken onder het gezag van. Dan kun je zeggen dat de Vlaamse Gemeenschap of de gemeenschap in gebreke gebleven is. Als het gaat over intrafamiliaal geweld, dan gaat het over zaken zoals bijvoorbeeld incest. Geef je dan erkenning namens de Vlaamse Gemeenschap voor iets waar de Vlaamse Gemeenschap niet bij betrokken is? In sommige gevallen wel, want misschien hebben Justitie of anderen gefaald.

Cathia Coekaerts: Ik wil nog even stilstaan bij de vraag welke acties eigenlijk aangeraden worden aan instanties. In de situaties waarbij we bepaalde instellingen hebben gecontacteerd, werken we eigenlijk vanuit de vraag van het slachtoffer en in welke mate zij daaraan tegemoet kunnen komen. Soms stelt men effectief de vraag naar wat men nog kan veranderen. Maar het is niet zo dat mensen zelf met ons contact opnemen om te vragen wat ze met een situatie die bij hen is beland, aan moeten. Dat hebben wij nog niet meegemaakt, toch niet als commissie.

Onlangs hadden we een dossier waarin we contact opnamen met een organisatie, een revalidatiecentrum, vanwege misbruik van een van hun cliënten door een medepatiënt tijdens een opname. Het was eigenlijk een schitterend voorbeeld van hoe zoiets aangepakt moet worden. We zijn dan ook uitgenodigd op de beleidsdag om te spreken over wat onze ervaring was, hoe het hele proces en de samenwerking verlopen waren, en wat onze eventuele aanbevelingen waren. Instanties zijn dus echt wel bezig met hoe ze het kunnen aanpakken indien ze geconfronteerd worden met slachtoffers uit het verleden. Wat Kris daarnet ook zei: mensen willen echt wel weten hoe er nu mee wordt omgegaan en wat er nu wordt gedaan om te

voorkomen dat dit soort feiten plaatsvindt. Het is voor mensen echt belangrijk om dat van de instellingen zelf te vernemen. Niet via ons, maar rechtstreeks van hen, want dat is echt anders.

We zijn nu in een aantal dossiers ook aan het proberen om toegang te vragen tot dossiers van toen, want dat is een recht. De GDPR (General Data Protection Regulation) schrijft dat recht voor, het toegangsrecht tot uw dossier. En we zien nu dat dat ook weer mooie dingen in gang zet, omdat mensen daardoor ook kleur brengen in de herinnering. Maar op dat vlak is er zeker nog wel wat verbetering mogelijk, want instanties zijn het nog niet gewoon dat er toegang gevraagd wordt.

We werden eens in een kamertje gezet met iemand en wij vroegen die persoon of zij ging blijven zitten bij het gesprek. Wij kregen vervolgens een afschriftje van twee bladzijden uit een medisch dossier en de vrouw zei dat ze moest blijven zitten. Het was niet prettig voor het slachtoffer want zij moest haar emoties onderdrukken op het moment dat zij las wat ze niet wou lezen. Die vrouw die daar vanuit de psychiatrie bij moest zitten, was ook heel beschaamd. Ze zei, terecht, dat ze dat vervelend vond. Ook daar is er dus nog een weg af te leggen, in het effectief begeleiden en steunen van mensen bij het vragen van inzage in hun eigen dossiers van toen, want die zijn er vaak nog wel.

Marc Hermans: Er is ook een vraag gesteld met verwijzing naar de commissie-Samson en de commissie-Deetman in Nederland. Ik kan u daar geen concrete cijfers over geven, maar kan wel mijn persoonlijke ervaring delen. Ik denk dat er de dag van vandaag heel wat seksueel misbruik plaatsvindt tussen jongeren. Dat vertrekt van onschuldig, verkennend gedrag dat dan wat ontspoot, waarbij de betrokkenen aanvankelijk instemming verleenden. Nadien ervaren ze dat ze zich eigenlijk hebben laten overtuigen en ze dat beter niet gedaan hadden. Ze registreren dat dan ook als een misbruikervaring voor zichzelf, terwijl de andere persoon zegt dat hij gevraagd had of ze het plezant vond, wat werd beaamd, waarna er verder werd gedaan, en zij ook 'in zijn broek heeft gezeten'. De andere persoon zegt dan niet goed te begrijpen waarom zij zegt dat het niet goed was. Dergelijk experimenteergedrag zie je nog veel vaker explicieter en instrumenteler bij gehandicapte minderjarigen. Hun verhaal brengen, dat is nog iets anders. Daar helpen instrumenten zoals die van Sensoa. Ik denk dat die mensen zeer zinvol werk doen.

Voor mij is dat een bewijs dat er nog heel wat schort aan de seksuele opvoeding: het leren praten over seksualiteit, seksuele contacten, de woorden die daarvoor bestaan. We kennen allemaal de slangwoorden die bestaan voor vagina en penis. Daar hoeft ik geen tekening bij te maken. Maar soms heb ik wel zin om er tekeningen bij te maken voor de jongeren, om het hen duidelijk te maken. Sommigen vragen mij ook of iets verkrachting was. Dan moet je gewoon objectieve informatie kunnen geven over wat wettelijk omschreven wordt als verkrachting en welke definitie men daarvoor gebruikt.

Zijn vele daders minderjarig? Jazeker. Komen ze vaak uit kansarme gezinnen? Jazeker. Dat heeft dan weer te maken met grenzen in huis, met hoe zij grenzen beleven. Zij wonen vaak klein, delen vaak een kamer met een broer of een zus, die vaak ervaringen gaan delen. Als de ene broer zegt dat hij iets gedaan heeft, denkt de andere broer misschien dat hij dat ook eens moet proberen. Recent onderzoek heeft aangetoond dat die minderjarigen waarvan men zegt dat ze er eigenlijk heel goed mee omgaan en blijkbaar een grote veerkracht hebben, op volwassen leeftijd, op de leeftijd van 30 tot 40 jaar veel meer te kampen hebben met psychiatrische problemen, zoals angststoornissen en depressies. Ze hebben vaker een povere carrière, vertegenwoordigen vaak een lagere inkomensklasse, en gaan dus een profiel vertonen dat gelijkaardig is aan dat van de jongeren die sneller klachten ontwikkelden en op latere leeftijd nog grotere klachten ontwikkelen, wanneer dat onbehandeld blijft. Wat behandeling betreft, zitten wij in ons land

met schromelijke tekorten. Dan heb ik het niet alleen over wachtlijsten, maar ook behandeltechnisch en wat de opleiding betreft, schort er iets.

Er is de vraag gesteld naar wat een goede plek zou zijn voor slachtoffers. Ik denk dat gelijk welke veilige plek een goede plek is voor een slachtoffer. Want vele slachtoffers die ik ontmoet, zijn sociaal geïsoleerd geraakt, omdat ze zich beschaamd voelen over wat hen is overkomen. En dat geldt voor alle leeftijden: ze zijn beschaamd over wat hen is overkomen, voelen zich schuldig, vragen zich af wat hun aandeel was en wat zij fout hebben gedaan. Maar dat is een heel lang verhaal dat buiten de focus van deze meeting valt.

De voorzitter: Dank u wel alvast voor de bijzonder rijke antwoorden. Ik heb zelf ook wat genoteerd, en ik denk dat er op heel veel vragen een antwoord is gekomen. Dat neemt niet weg dat er misschien nog bijkomende vragen zijn of nog een aantal verduidelijkingen nodig zijn. Ik open dus graag een nieuwe vragenronde.

Freya Perdaens: Heel erg bedankt voor jullie bijkomende toelichting en alle antwoorden op onze vragen. Het heeft heel veel verduidelijkt, niet in het minst wat voor een ongelooflijke waarde jullie zijn voor de mensen die zich bij jullie melden. Ik kan me voorstellen dat het contact dat jullie met hen hebben, voor hen echt wereldveranderend is.

Wat administratie betreft, hebben we een aantal pijnpunten doorgekregen. Ik denk dat het mogelijk drempels zijn, maar ik hoor niet meteen iets onoverkomelijk. Het stelt mij wel gerust dat de drempels die er zijn, oplosbaar zijn.

Na de afgelopen campagne, na een reeks als Godvergeten – je ziet dat bij hulplijnen ook –, zie je altijd een stijging in het aantal aanmeldingen. Dat is ergens ook te begrijpen. Ik vraag me dan af welke invloed dit heeft op wachtlijsten. Zijn er momenteel wachtlijsten? Zijn er mensen die nog wachten op contact, op een eerste gesprek? Hoe lang loopt zo'n wachttijd op? Hoelang moeten mensen wachten op een eerste gesprek? Vergeef me als ik het in de antwoorden daarnet heb gemist, maar ik geloof niet dat er specifiek is geantwoord op de vraag naar doorlooptijd. Hoe lang loopt een traject bij jullie doorgaans? Zien jullie zelf oplossingen voor de wachtlijsten en de wachttijden?

Jullie hebben benadrukt dat na de campagne het grootste deel van de aanmeldingen onontvankelijk was. Ik denk dat elke aanmelding, ook al was die onontvankelijk bij jullie, van ongelooflijk groot belang is geweest. Voor die mensen is het vaak een eerste contact, een hulpkreet, een zoektocht naar iets dat is gestart. Ook al waren er een driehonderdtal onontvankelijk na die campagne, dan zijn dat toch driehonderd mensen die op een manier hun stem hebben gevonden en op hun manier in hun kracht kunnen gaan staan.

Wat het vrijwilligerswerk betreft: in De Standaard van 26 september 2023 hebben jullie een oproep gelanceerd om extra vrijwilligers te zoeken. Je ziet in heel veel organisaties dat een engagement van vrijwilligers – ook weer iets na corona – moeilijker is en het moeilijker is om mensen te vinden en te houden. Wat is de stand van zaken na die oproep? Zijn er veel reacties op gekomen? Hoe verloopt de selectie? U zei dat er een screening was en dat er een casus wordt voorgelegd. Bij de screening van de Zelfmoordlijn wordt ook de motivatie van de mensen die zich aanmelden, afgetoetst. Ik denk dat iedereen zich kan inbeelden waarom dat relevant is voor de Zelfmoordlijn, eenzelfde relevantie gaat hier op. Dossiers kunnen triggerend zijn. Ik kan me inbeelden dat jullie hier op voorhand naar willen kijken vooraleer jullie vrijwilligers engageren.

Heb ik het uit de antwoorden juist begrepen dat er geen specifieke lopende ondersteuning is voor vrijwilligers? Ik hoor dat jullie een ongelooflijk gevulde rugzak

hebben wat competenties, achtergrond en opleiding betreft. Wat met nieuwe vrijwilligers en met prikkels die zij binnenkregen? Kunnen jullie ergens terecht als het nodig is?

De voorzitter: Ik zag nog de hand van Jeremie Vaneeckhout en Katrien Schryvers. Mag ik jullie vragen zo beknopt mogelijk te zijn, gezien het vergevorderde uur?

Jeremie Vaneeckhout: Zeker, voorzitter, een terechte vraag.

De eerste vraag gaat over de wachttijden en wachtlijsten, een beetje dezelfde vraag naar jullie inzichten en hoe jullie daarmee omgaan en wat er op dit moment speelt.

Ik heb begrepen dat de lotgenotenwerkingen zijn stopgezet na de zoekende fase in het begin. Wat was de exacte reden om die stop te zetten. Kijkt u dan vooral naar deze kant van de zaal? Ik hou dan een pleidooi om na te denken op welke manier we structurele ondersteuning kunnen geven.

Ik denk dat het Katrien Schryvers was die het idee van een paraparlementaire instelling (PPI) naar voren heeft geschoven. Het zijn instellingen zoals de Vlaamse Ombudsman, maar ook het Vredesinstituut en de Kinderrechtencommissaris die onafhankelijk van de Vlaamse administratie rechtstreeks onder de bevoegdheid van het Vlaams Parlement werken om op die manier veel sterkere onafhankelijkheid te garanderen. Is dat iets waarvan jullie zeggen dat het de eeuwige discussie van 'zitten we onder Justitie of onder Welzijn' zou kunnen oplossen en tegelijk jullie werking nog veel sterker zou kunnen maken? Staan jullie daarvoor open of niet? Ik wil geen ideeën afnemen. Katrien Schryvers heeft dit aangebracht, maar ik ben wel benieuwd naar jullie expliciete antwoord.

De voorzitter: Onmiddellijk over naar Katrien Schryvers.

Katrien Schryvers: Dank jullie wel voor jullie uitvoerige antwoorden die ons allemaal veel meer inzicht geven over de manier waarop jullie werken. Ik vind het heel aangrijpend en ik ben heel erg onder de indruk van de manier waarop jullie het relaas geven van het werk dat jullie nu al bijna tien jaar doen. Er wordt vaak gevraagd of het niet professioneler moet en wat de taakstelling van vrijwilligers daarin dan is. Als ik hoor met welk engagement en welke expertise jullie daarover spreken, dan doe ik daar echt mijn petje voor af.

Ik heb nog enkele bijkomende vragen waarop jullie nog niet helemaal zijn ingegaan. De scope van de commissie is een termijn van tien jaar. Wat is jullie advies hierover?

Mijn tweede vraag gaat over de plaats van de commissie. Jeremie Vaneeckhout is er ook op ingegaan. Ik hoor grote bezorgdheden bij jullie. Het belangrijkste is: waar voelt een slachtoffer zich het veiligst? Hoe zien jullie dat zelf? Ik heb inderdaad de suggestie gedaan. We hadden al eerder het idee of het niet kon naar analogie van de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstituten, waar we jaren aan een stuk heel erg voor gevochten hebben. Ze levert schitterend werk, ook met vrijwilligers. In veel van wat jullie vertellen, zie ik veel analogie. De commissie bevindt zich onder het Kinderrechtencommissariaat en kan perfect aanbevelingen aan het beleid geven. Ze kan dat op een onafhankelijke manier doen. Dat zou voor jullie op dezelfde manier kunnen bij de Ombudsdienst of apart. Ik hoor heel graag wat jullie daarover denken.

Over de campagne die was gestart, had ik de vraag wat er gebeurd is met de meldingen die wel ontvankelijk waren. Hebben die mensen allemaal al een gesprek gehad? Als ik het goed heb begrepen, was het altijd de bedoeling om in twee fases

te werken. Bij de eerste fase is de campagne op een bepaald moment stopgezet omdat men de toevloed niet meer aankon. De tweede fase is nu uitgesteld. Zijn er concrete afspraken wanneer het vervolg, de tweede fase, er toch zou komen? Of is het wachten tot er vrijwilligers zijn aangeworven? Ik heb uit mijn laatste vraag om uitleg begrepen dat de werving van vrijwilligers bezig is. Hoever staat het ermee?

Over het lotgenotencontact had ik hetzelfde genoteerd als Jeremie Vaneeckhout. Ik begrijp niet goed waarom het lotgenotencontact op een bepaald moment is uitgevallen want we hebben het destijds heel uitdrukkelijk mee opgenomen als een van de aanbevelingen van het expertenpanel.

Jan Laeremans: Ik heb nog een kort vraagje. Ik denk dat ik geen antwoord heb gehoord op de vraag hoeveel van de mensen die zich aanmelden daarna in bemiddeling gaan. Ik bedoel een percentage om een orde van grootte te krijgen. Of hebben jullie daar zelf geen zicht op?

De voorzitter: Zijn er nog bijkomende vragen? Dan graag opnieuw over naar de sprekers.

Kris Stas: Over de termijn van 10 jaar hebben we al heel vaak gedebatteerd. Wat is de moeilijkheid met die tien jaar? We kunnen aan het slachtoffer niet vragen of er een gerechtelijke procedure lopende is in zijn situatie. Mensen weten dat niet altijd. Opnieuw, men weet niet hoeveel slachtoffers er zijn. Men kent meestal wel de dader. Stel u eens voor dat we een dader alarmeren door hem te contacteren waardoor de bewijslast verdwijnt. Als dat in de pers komt, is het kot te klein. Als wij bij iemand aankloppen met de boodschap 'u hebt vier jaar geleden iemand misbruikt' en die persoon denkt 'oei, mijn computer uitkuisen', dan hebben we mogelijk een probleem met de Justitie. Onze bezorgdheid is om alstublieft niet in de wielen van de federale Justitie terecht te komen, want dan gaan we misschien nog meer brokken maken dan we proberen te voorkomen. Het is dus moeilijk. Intussen is er ook de hele kwestie van de samenvoeging van feiten. We moeten het toch heel goed met de federale Justitie doorpraten. Als we die termijn loslaten – er is sprake over geweest – moeten we nagaan wat dan de mogelijke perverse effecten zijn.

Onafhankelijkheid is voor ons na bijna tien jaar de constante in het verhaal. Zorg dat mensen maar één deur moeten pakken – het meldpunt zal daar hopelijk een oplossing voor bieden – en niet moeten zoeken naar welke deur ze moeten pakken. Zorg dat er ook een onafhankelijk aanbod is van welke invloed dan ook. Aan jullie om uit te zoeken waar het het best wordt geparkeerd. Wij hebben de voorbije jaren al allerlei ideeën geopperd maar het is iedere keer opnieuw zoeken naar een evenwicht. Ik kan u verzekeren dat het energie vreet, energie die we niet in slachtoffers kunnen steken. Dit is belangrijk om mee te geven en ik ben blij dat ik het hier hardop mag zeggen.

De commissie van toezicht is een heel mooie ervaring die is begonnen in de detentiesector. Men heeft dat nu overgenomen voor de jeugdhulp. Laat ons toch luisteren naar wat er gebeurt in voorzieningen, in organisaties, zo dicht mogelijk. En laat dat doen door mensen die van buiten naar binnen komen, want wie heeft graag dat het imago van zijn dienst wordt beklad. Niemand. Het is een menselijke reflex om wat voorzichtig en terughoudend te reageren. De ogen van buiten naar binnen laten komen, is wel goed, ook in één op één relaties. Er is misbruik binnen artspraktijken, binnen scholen, binnen sport. De uitbreiding naar verschillende domeinen is relevant geweest. We zien ook dat slachtoffers vaak op verschillende plaatsen slachtoffer worden. Het is net alsof er een bord boven hun hoofd hangt: kwetsbaar. En het is belangrijk om daarover ook verder onderzoek te doen. Hoe komt dat? Wat gebeurt er? Hoe kunnen we mensen op dat vlak versterken?

De vrijwilligers die zich aandienen, hebben altijd scholing: psychologen, therapeuten, seksuologen, mensen met juridische kennis en een engagement. We gaan dan in gesprek om na te gaan hoe ze dat zien te combineren. Die meerzijdig betrokkenheid is voor ons heel belangrijk. Als iemand verlangt om enkel de slachtofferkant bij ons te komen versterken, gaat dat niet, want we willen ook die bemiddeling met de pleger mogelijk maken. Slachtoffers vragen dat.

Ik herinner me een dossier waar de bemiddeling vastliep en waar de pleger van meer dan 80 jaar oud zei dat hij nog iets te doen had in dit leven. Hij is er verder mee aan de slag gegaan. Justitie niet meer, maar wij hadden duidelijk aan de boom geschud.

Cathia Coekaerts: Er werd ook gesproken over het artikel met de oproep voor kandidaten. Sinds de bekendmakingscampagne is het zo dat wij dit jaar al zes nieuwe commissieleden hebben aangetrokken – aangeworven is een groot woord. Naar aanleiding van het artikel hebben zich nog een zevental mensen kandidaat gesteld.

We hebben ook een coördinator die in principe bij alle gesprekken aanwezig is. Die coördinator moet ook de tijd en de ruimte hebben om in duo al die gesprekken mee te doen. Dat was eigenlijk de bottleneck na de bekendmakingscampagne vorig jaar: één coördinator die bij alle gesprekken aanwezig is en die kan geen veertig of vijftig dossiers tegelijkertijd behandelen.

Will Verniest: De wachttijden en wachtlijsten zijn er. U hebt de cijfers intussen gekregen. Wij vinden dat bijzonder spijtig. We zitten in een gelijkaardige situatie als elders in de reguliere hulpverlening. We hebben namen van mensen in ons bestand zitten waar we geen toegang toe hebben, enkel een nummer.

De actuele situatie is dat we gelukkig nieuwe commissieleden hebben. Wat is de actuele procedure? De motivatie wordt uiteraard gepeild. Kandidaten moeten een motivatiebrief sturen en een cv. Ook tijdens het gesprek wordt er gepeild naar hun motivatie. Zoals Kris Stas al zei moet men het gevoel hebben dat het iemand is die voldoende de intellectuele en de emotionele flexibiliteit heeft om zich te kunnen inleven in wat een dader meemaakt en wat het slachtoffer al die tijd al heeft meegemaakt.

Wat wij doen, kan je vergelijken met oproeparbeid. Als een slachtoffer nog graag een gesprek wil, dan moeten wij opnieuw onze notities ter hand nemen. Het betekent ook dat je nooit weet hoeveel dossiers van slachtoffers je in je eigen portefeuille hebt zitten. Ik denk dat het er bij mij een vijftal zijn, naast het administratieve werk en wat wij beleidswerk noemen.

De nieuwe kandidaten die er zijn bijgekomen, zijn behoorlijk gemotiveerd. Ze zijn ook echt wel geïnteresseerd. Ze lopen met een 'oudere' mee zodat ze kunnen zien hoe zo'n gesprek verloopt. Ik denk dat de kwaliteit van de mensen die er zijn bijgekomen, echt wel de moeite waard is. Dat neemt niet weg dat de realiteit is wat ze is en dat we aan mensen moeten zeggen: "De campagne heeft zeer veel aanmeldingen gecreëerd. Het spijt ons zeer, maar we moeten u een hele tijd laten wachten. Aarzel niet om ons te contacteren." Er zijn situaties waarbij men weet dat een vermeende dader op sterven ligt. De vraag is dan wat we daarmee gaan doen. Als het slachtoffer laat weten dat hij of zij aan een terminale aandoening leidt en dit toch nog graag zou kwijt willen, dan geven wij er desgevallend toch nog prioriteit aan. Dat is evident. Maar in principe gaan we tewerk volgens het moment van aanmelding. Dat is de basislijn, maar het is een moeilijk probleem. Uitbreiding van de vrijwilligers in het team beïnvloedt ook de vergaderingen en de teamgeest. Het geeft een risico van verbrokkeling, van andere ideeën. Er komt een

heel andere groepsdynamiek die mogelijk contraproductief kan zijn voor de werking van de commissie.

Hoeveel mensen gaan er in bemiddeling? We moeten het antwoord schuldig blijven.

Ik denk dat hiermee alle vragen zijn beantwoord. Neen, Freya Perdaens had nog een vraag. Het pijnpunt dat structureel is, blijft de inbedding. Het is een pijnpunt dat we niet gaan oplossen door overleg, vergaderingen en zoeken naar compromissen. Het is een pijnpunt dat gevoelig blijft. Zoals alle gevoelige plekken, hoe meer je erop duwt, hoe gevoeliger het wordt.

Ik ben niet vertrouwd met de structuren van PPI's. Mij lijkt het een zeer mooi voorstel dat meer dan de moeite waard is om het te verkennen. Het zou toelaten om met een meer neutrale sticker of logo naar buiten te komen. Ik vind het de moeite waard om dat te overwegen. Dank u wel.

De voorzitter: Ik kijk nog eens naar de leden van de commissie. Jeremie Vaneeckhout heeft nog een vraag.

Jeremie Vaneeckhout: Ik heb nog een korte vraag. Ik wil jullie eerst en vooral danken om op die pijnpunten te wijzen. Ik denk dat we daarom deze commissie hebben en dat we het op een serene manier moeten doen. Er is de kans om dingen luidop te zeggen.

Er is een vraag die me nu pas invalt. Het is een informatieve vraag, niet om op een pijnpunt te duwen. Jullie hebben de kans gekregen om zelf jullie delegatie voor vandaag samen te stellen. Wat me nu opvalt, is dat de coördinator niet rond deze tafel aanwezig is. Is dat een bewuste keuze? Ik vind het ook belangrijk om dat te vragen.

Marc Hermans: Als ik daarop mag antwoorden? Het is een terechte opmerking, maar onze coördinator is nog maar enkele weken aan het werk en zich volledig aan het inwerken. Wij ervaren dat zij nog heel veel vragen heeft rond de historiek van de commissie, de werkmethode van de commissie en daarin ook sturing vraagt. Het is iemand die, althans naar mijn mening, zeer gemotiveerd is begonnen. We hebben tegen haar ook moeten zeggen dat de commissie in moeilijk vaarwater zit omdat we niet goed weten waar het naartoe gaat. Er is sprake van een meldpunt. Welke positionering gaat men ons geven ten aanzien van het meldpunt? Ook aan de nieuwe commissieleden hebben we moeten zeggen dat we hen er graag bij zouden willen maar dat we niet goed weten wat de toekomst van deze commissie is.

Kris Stas: Zij is trouwens ook geen lid van de commissie voor alle duidelijkheid. Zij is een ambtenaar en dus niet zo vrij om te spreken als wij.

Jeremie Vaneeckhout: Ik zou ervan uitgaan dat ambtenaren ook hier vrijheid van meningsuiting hebben over beleid, maar ik snap de bezorgdheid.

De voorzitter: Ik wil de commissieleden in ieder geval bedanken voor hun vele vragen. In deze commissie moet het gaan over de erkenning van het leed van slachtoffers, maar ik vind de verhalen telkens bijzonder confronterend. Tegelijkertijd onthoud ik uit deze sessie dat te midden van al het leed, al het verdriet, al de schaamte, er ook echt mooie dingen mogelijk zijn. Het kan.

Ik wil afsluiten en namens de hele commissie nog eens ons diepe respect uitdrukken voor het ongelooflijk belangrijke werk dat jullie doen en dat jullie, wat ons betreft, ook in de toekomst moeten blijven doen. Dat neemt niet weg – en dat is

ook al naar voren gekomen – dat een aantal dingen nog beter kunnen. We hebben er goed nota van genomen en we houden jullie zeker verder op de hoogte van onze werkzaamheden.

Marc Hermans: Van harte dank voor deze uitnodiging. Wij zijn daar als commissie echt mee opgezet en dank ook voor de serene wijze waarop dat is kunnen gebeuren.

Hannelore GOEMAN,
voorzitter

Ann DE MARTELAER
Jean-Jacques DE GUCHT
Freya SAEYS,
verslaggevers